

Jaarstukken 2017

regio Stedendriehoek

Bureau Stedendriehoek

Dagelijks Bestuur van 28 maart 2018
Regioraad (schriftelijke ronde) 5 juli 2018

Versie: 4 d.d. 22-03-2018

Inhoudsopgave Jaarstukken

Jaarverslag

1. Inleiding	3
2. Programmaverantwoording	4
2.1 Bestuur en Organisatie	4
2.2 Terugblik 2017 algemeen	5
2.3 Agenda Stedendriehoek	7
2.4 Algemene dekkingsmiddelen	12
2.5 Onvoorzien	12
3. Verplichte paragrafen	13
3.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing	13
3.2 Financiering	14
3.3 Bedrijfsvoering	15
3.4 Verbonden partijen	16
3.5 Rechtmatigheid	16
3.6/3.7/3.8 Onderhoud kapitaal goederen, Grondbeleid, Lokale heffingen	17

Jaarrekening

4. Grondslagen waardering en resultaatbepaling balans per 31 december 2017	18
5. Balans per 31 december 2017 met toelichting	19
6. Overzicht van baten en lasten 2017 met toelichting	25
Resultaat 2017	28
Programma 001 Bestuur en Bureau	29
Programma 002 Agenda Stedendriehoek	31
Programma 003 Subsidiestromen	34
Programma 004 Beter Benutten Vervolg	35
WNT (wet Normering Topinkomens)	36
7. Controleverklaring	37

JAARVERSLAG

1. Inleiding

Hierbij presenteer ik u de Jaarstukken 2017 van de regio Stedendriehoek, de samenwerking van de zeven gemeenten binnen de Cleantech Regio. Twee organisaties vormen de stevige basis van de Cleantech Regio. Dat zijn de Wgr regio Stedendriehoek (Wgr) en de Strategische Board (Board). Dit verslag is de terugblik van de Wgr regio Stedendriehoek.

Centraal perspectief

Cleantech is het centrale perspectief voor onze regionale samenwerking, gericht op een schone, innovatieve en duurzame regio. Het doel: versterken van het vestigingsklimaat. Onder de vlag 'Cleantech Regio' profileren we ons binnen en buiten de regio. Samen met al onze partners in het bedrijfsleven, onderwijs en maatschappelijk middenveld. We vinden ons gezamenlijk in de kansen en mogelijkheden die Cleantech Regio ons biedt.

Beweging

De Cleantech Regio is volop in beweging. Het afgelopen jaar hebben we mooie resultaten neergezet. We werken daaraan binnen één ongedeelde regionale samenwerking, De Wgr gaat op kop voor de thema's Mobiliteit en Leefomgeving. De Board trekt de thema's Innovatie, Sociaal Kapitaal en Energietransitie.

Positief resultaat financieel en inhoudelijk

In dit jaarverslag dus de resultaten die we in 2017 hebben neergezet vanuit de regionale gemeentelijke samenwerking. We hebben het boekjaar 2017, net als het jaar daarvoor, met een positief resultaat afgesloten. Ook inhoudelijk hebben we weer mooie resultaten geboekt. Samenwerking op regionale schaal is relevant en betaalt zich uit, letterlijk en figuurlijk. Daarbij is het van belang om over de eigen lokale grenzen heen te kijken en de meerwaarde te benutten van de regionale schaal.

Op weg naar een gezamenlijke agenda

Sinds 2013 werken we aan De Agenda Stedendriehoek. Vanaf 2015 is daar de Omgevingsagenda Cleantech Regio 2.0 bijgekomen als samenwerkingsagenda van provincie Gelderland, Board en Wgr. Daarnaast werkte de Board met de Cleantech Agenda. In 2017 is zowel door het DB van de regio Stedendriehoek als de Strategische Board de wens geuit om één geactualiseerde agenda voor de Cleantech Regio te ontwikkelen. De Board en de Wgr zijn daarom in de tweede helft van 2017 gestart met het vormgeven van één gezamenlijke gebiedsagenda voor de Cleantech Regio: de Agenda Cleantech Regio 2018-2023. Deze wordt in het voorjaar van 2018 aangeboden aan onder andere de gemeenten. Met alle partners vanuit bedrijfsleven, overheid, onderwijs en onderzoek is de inhoud écht samen gemaakt. Weer een gezamenlijke stap op weg naar duurzame welvaart en een schone toekomst.

Dank

Ik bedank mede namens het dagelijks bestuur iedereen voor haar of zijn inzet en betrokkenheid bij onze mooie regio en wat mij betreft stomen we volop door naar onze schone toekomst!

Alex van Hedel
Portefeuillehouder Middelen

2. Programmaverantwoording

2.1 Bestuur en organisatie

2.1.1 Regio Stedendriehoek, samenwerking 'light '

De Wgr-regio Stedendriehoek is het samenwerkingsverband van de gemeenten Apeldoorn, Brummen, Deventer, Epe, Lochem, Voorst en Zutphen. Samen bereiken we meer en realiseren we krachtige steden en een vitaal platteland. Het versterken van het vestigingsklimaat is ons leidend thema. Dat doen we aan de hand van de opgaven bereikbaarheid, leefbaarheid, innovatie en sociaal kapitaal zoals geformuleerd in De Agenda Stedendriehoek.

De regio Stedendriehoek (verder ook wel aangeduid als Wgr of Wgr-regio Stedendriehoek) wordt gekenmerkt door een lichte samenwerkingsvorm. Het uitgangspunt is dat de samenwerking binnen de regio gebaseerd is op vrijwilligheid. Er zijn geen bevoegdheden overgedragen aan de regio. De besluitvorming is in handen van de colleges van B&W en de gemeenteraden. De samenwerking wordt gefaciliteerd door een klein stafbureau.

2.1.2 Samenstelling DB en Regioraad

De Regioraad (RR) wordt gevormd door twee bestuurders (burgemeesters/wethouders) per deelnemende gemeente. De Regioraad kiest uit zijn midden de leden van het Dagelijks Bestuur (DB). Het DB wordt gevormd door één bestuurder per gemeente. Als adviseur is een gedeputeerde van de provincie Overijssel en een gedeputeerde van de provincie Gelderland lid van het DB. Het Dagelijks Bestuur let op inhoudelijke focus, heldere procedures, heeft overzicht en voert regie. Daarbij wordt zij ondersteund door een gezaghebbend Strategisch Team met kennis, kunde en mandaat (per gemeente een ambtelijk strategisch adviseur, de regiosecretaris, communiestrateg, regiocoördinatoren en projectsecretaris).

Het Dagelijks Bestuur werd eind 2017 gevormd door:

Apeldoorn: Johan Kruithof, portefeuille economie en arbeidsmarkt

Brummen: Alex van Hedel, portefeuille financiën en personeel

Deventer: Andries Heidema, voorzitter en portefeuille communicatie en lobby

Epe: Hans van der Hoeve, vicevoorzitter en portefeuille leefomgeving en omgevingsagenda

Lochem: Sebastiaan van 't Erve, portefeuille duurzaamheid en energie

Voorst: Jos Penninx, portefeuille mobiliteit

Zutphen: Annelies de Jonge, portefeuille wonen en werken en Agenda Cleantech Regio

Gelderland: Jan Markink, adviseur DB

Overijssel: Monique van Haaf, adviseur DB.

De Regioraad werd in 2017 gevormd door:

Apeldoorn: Johan Kruithof, John Berends

Brummen: Alex van Hedel, Eef van Ooijen, Luuk Tuiten (plv.lid)

Deventer: Andries Heidema (voorzitter), Jan Jaap Kolkman

Epe: Hans van der Hoeve, Robert Scholten, Erik Visser (plv.lid)

Lochem: Sebastiaan van 't Erve, Bert Groot Wesseldijk, Trix van der Linden (plv.lid)

Voorst: Jos Penninx, Wim Vrijhoef, Harjo Pinkster (plv.lid)

Zutphen: Annelies de Jonge, Oege Bosch, Coby Pennings (plv.lid)

2.1.3 Overlegvormen P-beraden, tafels en Breed Beraad

Portefeuilleberaden

Afhankelijk van de opgave en behoeften van gemeenten zijn in 2017 de portefeuilleberaden ingericht. Lokale portefeuillehouders werken hierin gezamenlijk aan concrete gedeelde opgaven die de gemeenten meerwaarde bieden. De portefeuillehouder uit het DB is voorzitter. De portefeuilleberaden worden voorbereid in een ambtelijke werkgroep.

In 2017 kenden we portefeuilleberaden met een meer permanent (wonen, economie en innovatie, duurzaamheid etc.) en tijdelijk (herindeling luchtruim, statushouders, etc.) karakter.

Binnen mobiliteit hebben we nog een stuurgroep Beter Benutten naast het P-Beraad waaraan ook het rijk en bedrijfsleven aan deelnemen.

Thematische tafels

Zowel de Wgr als de Strategische Board werken met tafels. Dit zijn overlegvormen rond een maatschappelijk relevant thema waarvan de deelnemers uit overheid, bedrijfsleven, onderwijs en maatschappelijke organisaties komen. De tafels zijn tijdelijk en worden ondersteund vanuit de Wgr of de Board. Naast de mobiliteitstafel is er in 2017 rond het thema voedselkwaliteit ook een tafel ontstaan. Het Dagelijks Bestuur heeft besloten deze tafel te faciliteren door het leveren van een tafelvoorzitter, een projectsecretaris en een bescheiden werkbudget.

Breed Beraad

De initiatiefnemers voor een Breed Beraad zijn de Wgr en de Board. Zij vormen ook de deelnemers aangevuld met relevante partners binnen en buiten de regio. Dit Breed Beraad bespreekt strategische keuzes en inzet voor de midden lange termijn. Afgelopen 8 december was er een Breed Beraad rond de Agenda Cleantech Regio (in wording).

2.1.4 Gemeente Heerde verzoekt om toetreding

Op 16 augustus 2017 vroeg gemeente Heerde ons om toetreding tot onze regio. Het Dagelijks Bestuur heeft op 14 december 2017 besloten onze gemeenteraden positief te adviseren over deze toetreding. In de eerste helft van 2018 nemen de gemeenteraden hierover een besluit.

2.2 Terugblik 2017 algemeen

Voor de bijbehorende budgetten wordt verwezen naar pagina 26 en verder; daar geven we per programma een toelichting op de gerealiseerde cijfers. Dit geldt ook voor het hierna volgende onderdeel "Agenda Stedendriehoek".

2.2.1 Agendasetting

Sinds 2013 werken we aan De Agenda Stedendriehoek. Vanaf 2015 is daar de Omgevingsagenda Cleantech Regio 2.0 bijgekomen als samenwerkingsagenda van provincie Gelderland, Board en Wgr. Daarnaast werkt de Board met de Cleantech Agenda. In 2017 is zowel door het DB van de regio Stedendriehoek als de Strategische Board de wens geuit om één geactualiseerde agenda voor de Cleantech Regio te ontwikkelen.

De Agenda Cleantech Regio

De Board en de Wgr zijn daarom in 2017 gestart met het werken aan een gezamenlijke gebiedsagenda voor de Cleantech Regio.

De kiem voor dit proces ligt in de kansen die het onderzoek van eind 2016 "De kracht van Oost NL" ons als Cleantech Regio biedt. Dit onderzoek is in 2016 vanuit de provincies Gelderland en Overijssel in gang gezet en laat de kracht en kansen zien op het gebied van vestigingsklimaat en economie in verschillende gebieden in Oost Nederland. Dus ook voor de Cleantech Regio. Vanuit én Board én Wgr is de potentie hiervan voor ons gebied onderkend en zijn we dit verder gaan onderzoeken.

Het onderzoek De Kracht van Oost NL is één van de aanleidingen voor het proces van de gebiedsagenda. Maar er zijn meer redenen om dit proces op te starten. De Cleantech Regio kent op dit moment een aantal agenda's, te weten De Agenda Stedendriehoek (van de Wgr), de Cleantech Agenda (van de Board) en de Omgevingsagenda Cleantech Regio (van Wgr, Board, provincie Gelderland en ondersteund door provincie Overijssel). De samenwerking hierin heeft ons als regio veel gebracht. Maar het is belangrijk om te blijven vernieuwen en om actuele ontwikkelingen te benutten. Bijvoorbeeld de kansen die het nieuwe regeerakkoord biedt, het Innovatieprofiel voor Oost-Nederland dat op dit moment wordt ontwikkeld en het programma Slimme en schone mobiliteit, op basis waarvan we afspraken met het Rijk en beide provincies willen maken.

Het idee achter het opstarten van het proces voor de gebiedsagenda is dat we alle actuele ontwikkelingen en relevante onderdelen uit de genoemde bestaande agenda's verwerken in een gezamenlijke gebieds- en investeringsagenda. Deze agenda noemen we de **Agenda Cleantech Regio**. De afwegingscriteria voor opname in deze agenda zijn dat opgaven om gerealiseerd te kunnen worden een schaalvergroting nodig hebben, een versnelling nodig hebben, een grote urgentie hebben of impact/betekenis hebben voor de regio.

Vlak voor het kerstreces hebben het Dagelijks Bestuur van de Wgr en de Board ingestemd met de eerste contouren van de Agenda Cleantech Regio.

We willen de inhoud van Agenda Cleantech Regio gereed hebben rond de gemeenteraadsverkiezingen van 21 maart 2018, zodat de gemeenten daarna (net als de andere partners uit onderwijs, ondernemers en provincies) kunnen besluiten over concrete bijdragen aan de realisatie.

De Omgevingsagenda Cleantech Regio

In 2017 hebben we belangrijke stappen gezet in de uitwerking en uitvoering van de Omgevingsagenda. Organisatorisch is de samenwerking tussen de Board, de Wgr en de Provincie Gelderland bekrachtigd door de ondertekening van de overalovereenkomst (de zgn. Koepelsok) en met overeenkomsten voor de afzonderlijke vliegwielprogramma's (de zgn. Uitvoeringsovereenkomsten). Financieel was er aan het einde van 2017 sprake van een totale bijdrage vanuit de Provincie Gelderland vanuit de Gebiedsopgaven van ruim 9 miljoen euro. In totaal zijn ca. 25 projecten goedgekeurd voor uitvoering en medefinanciering vanuit de Gebiedsopgaven van de provincie Gelderland. Kortom, best een indrukwekkend totaalresultaat. Tegelijk kende het proces voor de uitvoering van de Omgevingsagenda ook enkele hobbels. Gaandeweg 2017 werd scherper duidelijk dat de financiële inzet van de Provincie Gelderland vanuit de Gebiedsopgaven echt gekoppeld werd aan duidelijke 'cleantech'-onderdelen binnen de Omgevingsagenda. Dit betekende voor m.n. het Vliegwiel Binnensteden en Dorpskernen een herbezinning op het programma. Maar ook dat voor Mobiliteit beter in beeld gebracht moet worden welke delen 'cleantech' zijn, en wat bij het 'reguliere' mobiliteitsgedeelte hoort. Voor Cleantech Icoon A1 geldt dat het trekkerschap is overgegaan van de Provincie Gelderland naar de Board.

Naar verwachting worden de onderdelen van de Omgevingsagenda waar de regiopartijen gezamenlijk energie op willen blijven zetten opgenomen in De Agenda Cleantech Regio (zie bovenstaand beschreven). Tot het moment waarop dit alles uitvoeringsklaar is, gaan we met elkaar verder met de uitvoering van de lopende Omgevingsagenda 2.0.

2.2.2 Communicatie

Communicatie stond in 2017 in het teken van de volgende communicatiedoelstellingen:

1. Het beeld neerzetten van de Stedendriehoek als één sterke regio, zijnde de Cleantech Regio;
2. Het profileren van de regio Stedendriehoek als Cleantech Regio
 - a. bekendheid genereren van het gebied als Cleantech Regio
 - b. wij zijn Cleantech Regio
 - c. wij zijn ambassadeur van Cleantech Regio
3. Het behouden c.q. versterken van draagvlak voor regionale samenwerking, vanuit de triple helix;
4. Het ondersteunen van de doelstellingen van Cleantech Regio Development op het gebied van profilering/rode loper beleid/acquisitie/lobby;
5. Het ondersteunen van de lobby vanuit de samenwerkende partners;
6. Zorgen dat de projectcommunicatie in lijn is met de overkoepelende communicatiestrategie vanuit Cleantech Regio Stedendriehoek.

Dit is een voortzetting van het in 2016 ingezette beleid om in de communicatie van zowel de Wgr regio Stedendriehoek als de Strategische Board Stedendriehoek de profilering als Cleantech Regio leidend te laten zijn. In 2016 was al begonnen aan een grote operatie om de verschillende communicatiemiddelen vanuit de Wgr Stedendriehoek, Strategische Board Stedendriehoek en Cleantech Regio te bundelen.

onderwerp	Resultaten 2017
website	<ul style="list-style-type: none"> • Vernieuwde website begin 2017 live • Aantal bezoekers 22.490 (2016: 19.995), Aantal sessies 27.392 (2016: 22.490). T.o.v. 2016 is dat respectievelijk een stijging van 29% en 12%.
Nieuwsbrief	<ul style="list-style-type: none"> • 3200 abonnees (25% opent mail en 30% daarvan klikt op een link)
e-zine Driehoeksverhouding	<ul style="list-style-type: none"> • Onderzoek naar waardering uitgevoerd, conclusie dat er een heroriëntatie op dit middel nodig is.
Regio on tour	<ul style="list-style-type: none"> • Wgr en Board hebben aan alle gemeenteraden een bezoek gebracht met een programma op maat, soms in combinatie met bedrijfsbezoek. De waardering hiervan was goed.

Cleantech Tomorrow	<ul style="list-style-type: none"> 850 bezoekers aan het congres op 4 april in Eerbeek. Samenstelling: 42% bedrijf, 29% overheid, 10% non profit, 7% inwoner, 7% onderwijs en 5 % student
Marketing communicatie	<ul style="list-style-type: none"> Beleidsnota vastgesteld door board en DB Wgr Informatiepagina in huis aan huis blad Stedendriehoek en De Gids (start publiekscommunicatie)

2.2.3 Lobby

European Week of Regions and Cities (EWRC) is een jaarlijks terugkerend evenement met als doel om de delegatie (bestaande uit bijna voltallige colleges en vertegenwoordigers uit de board, totaal ca 40 personen met verschillende Europese vertegenwoordigers en delegaties van Oost-Nederland in gesprek te brengen over de samenwerking richting Europa).

Er is ook ruimte om de deelnemers te informeren over actuele thema's die spelen in Europa. Gezien de grote hoeveelheid contacten die gelegd zijn en de positieve respons van de deelnemers is dat doel geslaagd. Het was ook voor het eerst dat onze regio actief participeerde in de reguliere workshops door letterlijk het podium te pakken.

2.2.4 Stedendriehoek Index

In 2017 zijn we gestart met het vernieuwen van de Stedendriehoek Index. Aanleiding is de verschuiving in thema's waaraan we in de regio werken.

We betrekken hierbij de vraag of doel en functie van de Index nog passend zijn.

Bij deze doorontwikkeling werken we samen met de gemeente Deventer/afdeling Kennis en Verkenning en Saxion. Ook raadplegen we stakeholders vanuit de drie O's.

2.3 Agenda Stedendriehoek

De Agenda Stedendriehoek bestaat uit vier inhoudelijke thema's:

- Leefomgeving
- Bereikbaarheid
- Sociaal Kapitaal
- Innovatie

De bereikte resultaten op deze thema's zullen hier achtereenvolgens aan de orde komen.

2.3.1 Leefomgeving

De kwaliteit van leefomgeving in de Cleantech Regio is belangrijk voor het vestigingsklimaat. Bewoners, bedrijven, bezoekers en instellingen hebben veel waardering voor onze leefomgeving. Tevreden achterover leunen past niet bij de Cleantech Regio: die kwaliteit willen we behouden en waar mogelijk verbeteren.

Onderwerp	Resultaten 2017
Introductie Omgevingswet	<ul style="list-style-type: none"> Onderzoek uitgevoerd naar de mogelijkheden die de introductie van de Omgevingswet biedt voor de realisatie van onze doelen. Op basis daarvan besloten om in te zetten op: <ul style="list-style-type: none"> - Uitwisselen van kennis en ervaring tussen de gemeenten - Gezamenlijk optrekken in het geven van reacties richting het rijk over de uitwerking van de regelgeving - inhoudelijk de samenwerking bij de thema's Energietransitie en Mobiliteit te zoeken en daarbij te bekijken in hoeverre de filosofie van de omgevingswet (i.h.b. integraal werken en samen werken met maatschappelijke partners en bedrijven) toegepast kan worden. Er komt geen regionale omgevingsvisie Er zijn succesvolle bijeenkomsten georganiseerd voor de 7 gemeenten en de bij de Omgevingswet verbonden ketenpartners, zoals de GGD, de Omgevingsdiensten, de Waterschappen en de Veiligheidsregio met als doel om aan de

Onderwerp	Resultaten 2017
	hand van concrete casussen te oefenen in de samenwerking zoals die er uit gaat zien na introductie van de Omgevingswet.
Vliegwielt toekomstbestendige Binnensteden en levendige dorpskernen (onderdeel Omgevingsagenda 2.0)	<ul style="list-style-type: none"> • 5 projectvoorstellen goedgekeurd door provincie Gelderland (binnensteden van Vaassen, Epe, Apeldoorn, en Twello, en de Traverse bij Eefde) • Samenwerking gestart tussen de verschillende binnenstadsmanagers • Ondersteuning van provincie Overijssel voor activiteiten in de binnenstad van Deventer • Voor Zutphen en Eerbeek worden afspraken op maat gemaakt over samenwerking met de provincie Gelderland. • Herijking gestart van de samenwerking op dit thema, resultaten begin 2018 beschikbaar
Regionale Woonagenda	<ul style="list-style-type: none"> • Gewerkt aan de herijking van de Woonagenda. • Focus op kwalitatieve opgave en de wijze waarop het kwalitatief programmeren vormgegeven gaat worden. Met aandacht voor duurzaam en flexibel bouwen, toekomst bestaande voorraad en wonen&zorg. Beoogd wordt om de nieuwe regionale woonagenda in 2018 door de nieuwe colleges vast te laten stellen. • Aanvullende afspraken gemaakt over de wijze waarop de bestemming van wonen voor zorg en het huisvesten van statushouders al of niet meegeteld worden in het woningbouwcontingent.
Regionaal Programma Werklocaties (RPW)	<ul style="list-style-type: none"> • vastgesteld RPW (goede basis voor afspraken voor de periode tot aan 2025) • Procesafspraken over: <ul style="list-style-type: none"> • Uitgiftecijfers (Deventer A1, Apeldoorn A50 gelegen bedrijventerreinen. • Juridische zekering deprogramming (Zutphen) • Extra ruimte voor niet voorziene lokale initiatieven (uitbreidingswens bestaande bedrijventerreinen voor bedrijven met groot belang voor lokale bedrijfsketen en werkgelegenheid, bijv. Diekink in Lochem) • Afsproken om met provincies verder vorm te gaan geven aan de monitor (belangrijk instrument met sterk aantrekkende markt)
Tafel duurzame voedselkwaliteit	<ul style="list-style-type: none"> • Tafel met gemeenten, onderwijs en bedrijfsleven (20 deelnemers) die tot doel heeft kennisuitwisseling en innovatieve projecten te ondersteunen. • Bezoek georganiseerd naar de Zwolse Stadslanderijen • Onderzoek gestart naar ketens en netwerken van productie en afzetmogelijkheden in de regio.
Vliegwielpject Cleantech A1 zone (onderdeel Omgevingsagenda 2.0)	<ul style="list-style-type: none"> • Voor het Gelderse deel is een Ruimtelijke Kwaliteitskaart gemaakt. • Om de ruimtelijke beleving tastbaar te maken is het document 'A1 de weg naar duurzaamheid' gemaakt. • Gewerkt aan draagvlak voor de opgave bij de belangrijkste stakeholders. Hiervoor is een bustour (24 mei) georganiseerd met wethouders uit de betrokken gemeenten langs de opgaven in de A1 zone. En op 22 juni is een succesvolle werkconferentie georganiseerd voor ca. 60 betrokkenen (bedrijfsleven, onderwijs en overheden) die veel praktische ideeën en kansen in beeld heeft gebracht. • De provincie heeft deze fase van kwartiermakerschap getrokken. Op 4 september is afgesproken dat de regio (en dan specifiek de board) de programmeringsfase gaat trekken (start 2018).

Onderwerp	Resultaten 2017
	<ul style="list-style-type: none"> In een overdrachtsdocument worden kansen voor Cleantech bedrijvigheid, duurzame snelweg en directe omgeving, energieke en vitale landschappen en Cleantech blikvangers verder uitgewerkt. Er ligt een stevige basis voor het vervolg. Met de provincie Gelderland zijn afspraken gemaakt over de no-regretmaatregelen (onderdoorgangen) in de context van de Omgevingsagenda waarvoor € 3,5 miljoen is gereserveerd door de provincie en gemeenten.
Herindeling luchtruim	<ul style="list-style-type: none"> Gemeenten, ondernemers en vliegveld Teuge hebben gezamenlijk geacteerd richting rijk en provincies door aandacht te vragen voor een zorgvuldig proces en het kiezen van een alternatieve route (B + +) vanaf Lelystad (minder gehinderden en niet over vliegveld Teuge). Daarnaast trekken gemeenten gezamenlijk op inzake de herindeling van het luchtruim (kennis delen, gezamenlijk standpunt formuleren en overleg met provincies Gelderland en Overijssel).

2.3.2 Bereikbaarheid

In 2017 is het programma 'Bereikbaarheid' verbreed naar 'Slimme en Schone Mobiliteit'. Samen met gemeenten is dit programma geformuleerd, met een deel A voor de komende 4 jaar en een deel B met de acties voor kortere termijn.

Het programma Slimme en Schone Mobiliteit richt zich op:

1. Het verbeteren van de bereikbaarheid van de Cleantech Regio (meer banen en meer mensen in bereik, verkorten reistijd met omliggende economische regio's);
2. Het verduurzamen van mobiliteit (minder energieverbruik (CO2) en uitstoot van schadelijke stoffen);
3. Een efficiënte overgang naar slimme mobiliteit (nieuw aanbod, innovatie in mobiliteit en mobiliteitsdiensten);
4. Vanuit mobiliteit kansen benutten voor een veilige, vitale en gezonde leefomgeving.

Onderwerp	Resultaten 2017
Bouwen programma Slimme en schone mobiliteit	<ul style="list-style-type: none"> Programma met draagvlak bij overheid en bedrijfsleven gebouwd. Borging van de aanpak van de Beter Benutten benadering (nieuwe aanpak bereikbaarheid met meer accent op gedrag en andersoortige oplossingen dan asfalt). In het BO MIRT overleg met minister van I&W op 7 december is de essentie van het programma bekrachtigd.
Vlot en veilig fietsen	<ul style="list-style-type: none"> Realisatie groot deel maatregelenpakket (met toepassing van innovatieve en hergebruik van materialen) ter verbetering van de route Apeldoorn-Twello-Deventer (afronding vindt in 2018 plaats). Fietsroutes in Deventer en Apeldoorn zijn verbeterd (via regio vaak meer dan 50% aan externe financiering bijgedragen). Diverse campagnes en acties om fietsgebruik te stimuleren. Zo gebruiken ca. 600 mensen de fietsapp Slim&Snel. Tijdens werkzaamheden in Deventer en Zutphen zijn e-bikes ter beschikking gesteld en loopt in Deventer de Campagne 'Deventer viert fietsen'. Verkenningen naar snelle fietsroutes Deventer – Zutphen en Apeldoorn – Epe zijn opgeleverd (routes worden goed gebruikt en de ruimtelijke inpassing is mogelijk). Gesprekken met rijk en beide provincies over de realisatie van de routes zijn inmiddels gestart (realisatie periode 2018 - 2021). Samen met de Regio Noord-Veluwe is het fietsers potentieel tussen Epe en Zwolle onderzocht en de doortrekking van de snelle fietsroute naar Zwolle lijkt op basis van het te verwachten gebruik realistisch.

Onderwerp	Resultaten 2017
	<ul style="list-style-type: none"> • Daarentegen blijkt het gebruik van de route tussen Apeldoorn en Dieren niet groot genoeg om de hoge ambitie van een snelle fietsroute te rechtvaardigen hier wordt een regionale fietsroute nagestreefd. De regio doet op deze route welook? mee aan een landelijk fietsbelevingsonderzoek.
Verbreiding A1	<ul style="list-style-type: none"> • Deelname in de Bestuurlijke Begeleidingsgroep van dit project samen met Rijkswaterstaat en de provincies Gelderland en Overijssel. • In regioverband is de inbreng van gemeenten afgestemd en gecoördineerd over onder meer wegontwerp, op- en afritten, verzorgingsplaatsen en hinder tijdens werkzaamheden. Dit om voor de gemeenten en regio een zo goed mogelijk resultaat te krijgen. • Rijkswaterstaat heeft in de periode 2016 – 2017 knooppunt Beekbergen aangepast. Voor het verkeer vanuit Deventer richting Arnhem is een viaduct aangelegd. Daarnaast is de capaciteit op bepaalde wegvakken rond het knooppunt vergroot. Hierdoor stroomt het verkeer beter door. • In 2017 is er stabiel gestuurd op openstelling van fase 1 in 2020. De geplande mijlpalen zijn gehaald. Het ontwerptractébesluit (OTB) A1 Apeldoorn – Azelo en het ontwerp saneringsbesluit (OSB) A1 Deventer – Azelo zijn in juni 2017 door de minister ondertekend en hebben ter inzage gelegen van 30 juni tot en met 10 augustus 2017. Rijkswaterstaat organiseerde in die periode zes inloopbijeenkomsten om vragen te beantwoorden. • Een ieder kon op het OTB A1 en OSB A1 met een zienswijze reageren. Op het OTB A1 kwamen 649 zienswijzen binnen, op het OSB A1 33. Naast geluid gingen veel zienswijzen over luchtkwaliteit en het landschap. Ook de bestuurlijke partners hebben gereageerd, met een zienswijze en/of bestuurlijke reactie. • De onafhankelijke Commissie voor de Milieueffectrapportage heeft een advies gegeven over de inhoud van het milieuraapport over de uitbreiding van de A1. De commissie adviseert de minister om 2 extra varianten te onderzoeken in het MER en doet daarnaast een aantal aanbevelingen. • Vervolgens is Rijkswaterstaat gestart met de aanbesteding van uitvoeringsfase 1 2018 – 2020. • Voor de speerpunten duurzaamheid en ruimtelijke kwaliteit is een aantal zaken aan de scope uit de bestuursovereenkomst toegevoegd en direct in het contract voor fase 1 opgenomen en zijn het Landschapsplan en het Esthetisch Programma van Eisen (EPvE) afgerond. Voor fase 2 is ook een aantal ‘werk-met-werk afspraken’ overeengekomen, die Rijkswaterstaat eveneens in het contract zal opnemen. Uitbreiding van de scope is alleen mogelijk met extra financiële inzet van de partners. • De gemeente Deventer en de provincie Overijssel hebben samen het ‘Gebiedsplan Deventer A1 – ruimtelijke kwaliteit & duurzaamheid’ opgesteld en geld vrijgemaakt om overlast van de A1 te beperken en verbeteringen door te voeren, voor bijvoorbeeld geluidmaatregelen voor Bathmen en het verbeteren van fietsverbindingen.
Samenwerking bedrijven	<ul style="list-style-type: none"> • 13 Scans zijn uitgevoerd voor het verbeteren van woon-werkverkeer. • Samenwerking Gelre Ziekenhuis verbreedt zich door ook op logistiek gebied maatregelen te treffen (naast woon-werkverkeer) en een betere informatievoorziening door parkeerdata van Q park te gebruiken. • Het netwerk van de logistiek makelaar is verbreed ook met de regio Zwolle en Twente. We organiseren samen bijeenkomsten voor de doelgroepen. Ook wordt samen probeeraanbod aangeboden (vb: probeeractie elektrische vrachtfiets voor binnensteden) • Ondersteuning fietskoeriers tussen Zutphen en Deventer door een financiële bijdrage aan trailer voor pakketvervoer. Daarnaast stimuleert de logistiek makelaar het gebruik van fietskoeriers voor pakketvervoer. Hier zijn enkele bedrijven al op overgeschakeld.

Onderwerp	Resultaten 2017
Intelligente Transport Systemen (ITS)	<p>Data, informatiediensten en internettoepassingen worden steeds belangrijker voor het verbeteren van de bereikbaarheid en verkeersafwikkeling, maar ook het verduurzamen van vervoer en verbeteren van de leefomgeving.</p> <ul style="list-style-type: none"> Aansluiting Apeldoorn, Deventer, Zutphen en Epe op het overkoepelende verkeersmanagementsysteem. Zo kan in Apeldoorn nu geregeld worden dat fietsers bij regen meer groene verkeerslichten tegen komen. In Deventer is de eerste fietsenstalling aangesloten op DevIS waarmee het mogelijk wordt de fietser op afstand maar ook via Open Data te informeren. Er is in Apeldoorn en Deventer gestart met het installeren van ca. 65 iVRI's. Hiermee kan communicatie tussen verkeersregelinstantie en voertuig (informatiedienst via navigatie of smartphone) plaatsvinden en wordt er realtime verkeersdata gedeeld. Het verkeerslicht kan hiermee 'verder' kijken op een route: welk verkeer komt eraan maar ook een groep voertuigen faciliteren op een traject de stad in of stad uit. De verkeersafhandeling kan worden geoptimaliseerd. <p>De Cleantech Regio is koploper op het gebied van ITS, de iVRI en toepassingen hierop. Eind 2017 voerden 2 van de 3 marktpartijen interclustertesten in Nederland uit: Apeldoorn en Deventer. Bij deze interclustertesten wordt de data uitwisseling van en naar de auto en de verkeersregelinstantie en de "cloud" getest. Ook de reactie van de verkeersregelinstantie wordt hierbij getest.</p> <p>De verkeerswereld gaat hiermee veranderen in 2018.</p>
e-mobility	<ul style="list-style-type: none"> Stichting Oost Nederland Elektrisch geeft met steun van de regio onafhankelijke informatie aan particulieren en bedrijven over elektrisch rijden (net gestart). Bedrijven die hun wagenpark willen verduurzamen worden geholpen vanuit de samenwerking met bedrijven in Slim Reizen. De eerste projecten staan op stapel. Bijna alle gemeenten hebben meegedaan in de aanbesteding voor laadpalen voor auto's vanuit de provincies Overijssel en Gelderland. Dit is in een regionale werkgroep voorbereid.
Slimme Mobiliteit Oost Nederland (GO-Voort)	<ul style="list-style-type: none"> Binnen dit netwerk doet de regio mee voor slimme bereikbaarheid van Binnensteden (samen met o.a. Zwolle en Arnhem) en ITS toepassing in Logistiek.
Concessie OV	<p>De provincies Gelderland, Overijssel en Flevoland zijn begonnen met het traject van een nieuwe aanbesteding van concessie openbaar vervoer (bus).</p> <ul style="list-style-type: none"> In regioverband is op de Nota van Uitgangspunten gereageerd.

2.3.3 Innovatie en Sociaal Kapitaal

De realisatie van deze opgaven wordt aangestuurd vanuit de Strategische Board. Voor de resultaten op deze thema's wordt dan ook naar het jaarverslag van de Strategische Board verwezen. Als deelnemer aan de Board heeft de Wgr de taak gecoördineerde inbreng van de gemeenten te organiseren. Bovendien kan, moet en wil de overheid thema's die zij belangrijk vindt, agenderen. In 2017 zijn de volgende activiteiten aan de orde geweest.

Onderwerp	Resultaten 2017
Rode loper beleid	<ul style="list-style-type: none"> In 2017 is het rode loper beleid opgesteld en vastgesteld door de Board. Hier zijn afspraken gemaakt over afstemming rondom de vestiging van huidige en nieuwe bedrijven in de Cleantech Regio en de inzet van een regionale acquireur (via Oost NL). De gemeenten weten elkaar te vinden. Verdere uitwerking behoeft nog de inzet van ondernemers als ambassadeur en de inzet van communicatiemateriaal. Dit krijgt in 2018 verder vorm. De tafel Business Development en Innovatie is opgestart. De regio coördinator Economie en Innovatie neemt hier namens de gemeenten aan deel.

Human Capital Agenda/iedereen doet mee	De initiatieven en de ambities van de regio op het gebied van Human Capital worden straks vormgegeven in een Human Capital visie / agenda. In 2018 willen we ook de slag maken in hoe het thema arbeidsmarkt meer strategisch kan worden aangevlogen. Wat is onze visie op de arbeidsmarkt? Hoe zorgen we voor een gezonde arbeidsmarkt in de regio? Dit naast concrete projecten. <ul style="list-style-type: none"> In 2017 is het regionaal arbeidsmarktonderzoek gestart dat hier belangrijke input voor moet leveren. De uitkomsten van dit onderzoek dienen als basis voor gesprekken met onderwijs, ondernemers en overheid.
Statushouders	<ul style="list-style-type: none"> Sluiten convenant dat vluchtelingen in de zeven gemeenten van de Cleantech Regio meer mogelijkheden geeft op het volgen van een opleiding aan de universiteit of hogeschool. Maatwerk en talentontwikkeling zijn speerpunten in de samenwerking van de 7 gemeenten met Stichting Vluchteling-Studenten UAF. Om er voor te zorgen dat statushouders in de gemeenten op hun eigen niveau aan de slag kunnen hebben de gemeenten een actieplan opgesteld. In een gemeentelijke werkgroep en p-beraad is dit voorbereid en afgestemd.
Energietransitie	Het thema energietransitie vindt ook onder aansturing van de Strategische Board plaats. Wel is in 2017 de werkgroep en P-beraad energietransitie actief geweest. Tussen de deelnemende gemeenten heeft er veel uitwisseling plaatsgevonden gericht op energietransitie/duurzaamheid met als doel kennisoverdracht en leren van elkaars werkwijzen. Hierbij zijn ook de energieloketten met de energiecoaches aan de orde geweest. In de loop van het jaar is de kijk op de energietransitie vanuit beleidsmatige perspectief meer in een actieve en uitvoerende stand gekomen.

2.4 Algemene dekkingsmiddelen

De regio kent geen algemene dekkingsmiddelen in vergelijking tot een gemeente zoals bijvoorbeeld Algemene Uitkering, dividend en belastingopbrengsten. De begrote uitgaven worden gedekt door bijdragen van gemeenten, welke zijn gebaseerd op inwoneraantallen. Bij de programma's zal deze post ook niet verder worden toegelicht.

2.5 Onvoorzien

De regio kent geen post onvoorzien. Zoals al hierboven vermeld worden de begrote uitgaven gedekt door bijdragen van gemeenten. Bij de programma's zal deze post ook niet verder worden toegelicht.

3. Verplichte paragrafen

3.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

In deze paragraaf wordt de relatie gelegd tussen weerstandscapaciteit (in hoeverre beschikt de regio over middelen en mogelijkheden om niet-begrote kosten te dekken) en de risico's waarvoor geen financiële voorzieningen zijn gevormd of die niet tot afwaardering van activa hebben geleid en die van materiele betekenis kunnen zijn in relatie tot het balanstotaal of de financiële positie. Indien onverhoopt zich een situatie voordoet waarbij dusdanige onvoorziene "schades" optreden die niet uit regionale middelen voldaan kunnen worden zal een beroep gedaan moeten worden op de regiogemeenten.

Weerstandscapaciteit:

De regio kent geen algemene reserves. De exploitatielasten worden jaarlijks verrekend met de gemeenten.

Wel is sprake van 3 bestemmingsreserves, te weten:

- reserve eenmalige bestedingen;
- reserve rente-egalitatie;
- reserve Overlopend projectbudget.

Hoewel het hier om bestemmingsreserves gaat, kan het bestuur besluiten deze reserves aan te wijzen als dekkingsmiddel, waarbij tegelijkertijd een beleidswijziging van de onderwerpen waartoe deze reserves dienen, wordt ingezet. In 2017 is dat ook het geval geweest. De restbudgetten van de reserves eenmalige bestedingen en het rente-egalitatie (tezamen € 86.987) zijn bestemd als cofinanciering voor de uitvoeringsovereenkomst Slimme en Schone Mobiliteit die in het kader van de Omgevingsagenda 2.0 met de provincie Gelderland is afgesloten. In de financiële rapportage tot en met oktober 2017 (DB 16 november 2017) is reeds aangegeven dat deze hernieuwde bestemming/vrijval van deze twee reserves doorschuift naar 2018 en verder.

Risico's:

Meerdere risicogebieden zijn te benoemen, w.o.:

- risico's als gevolg van eigen besluitvorming (eigen beleid). De regio heeft in het verleden de begroting niet geïndexeerd als vorm van bezuiniging. Momenteel wordt de begroting zo reëel mogelijk opgesteld en is van achterwege laten van indexering geen sprake meer;
- een vrijwillige samenwerking en een light organisatie is succesvol als er voldoende gezamenlijke energie is om dingen voor elkaar te krijgen. Dit geldt ook voor de inzet aan capaciteit voor het regionale werk vanuit gemeenten;
- het doen of nalaten van andere partijen. Dit kan tot risico leiden. De focus bij het doen of nalaten van andere partijen ligt momenteel op subsidies die zijn toegekend op basis van cofinanciering. Eind 2015 is de regio gestart met het project Beter Benutten Vervolg. Dit project loopt door tot 1 juli 2018. In dit project speelt cofinanciering een grote rol;
- risico t.a.v. eigendommen. Op dit moment wordt er van uit gegaan dat dit niet of in geringe mate aanwezig is. Risico op eigendommen geldt vooral voor zover de eigendommen niet of niet voldoende verzekerd zijn voor verlies door welke oorzaak dan ook. Voor in eigendom zijnde laptops en iPads is een fraudeverzekering afgesloten.
- autonome risico's; dit zijn risico's waar we zelf geen invloed op uit kunnen oefenen en geen voorziening voor kunnen treffen.

Kengetallen

De volgende kengetallen zijn voorgeschreven:

1. a netto schuldquote: de netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de medeoverheid ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft zodoende een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. Omdat er bij leningen onzekerheid kan bestaan of ze allemaal worden terugbetaald, wordt bij de berekening van de netto schuldquote onderscheid gemaakt door het kengetal zowel inclusief als exclusief de doorgeleende gelden te berekenen. Op die manier wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is én wat dat betekent voor de schuldenlast. Bij beide berekeningen worden bij de financiële activa de verstrekte leningen opgenomen. De schuld van de regio is op 6 februari 2015 afgelost. Het kengetal fluctueert met het in "kas" hebben van voorschotten van subsidies.

- b netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen: zie bij a. De regio verstrekt geen leningen, daardoor wijzigt de ratio niet.
2. solvabiliteitsratio: deze ratio geeft inzicht in de mate waarin de regio in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen.
 3. grondexploitatie; deze is niet van toepassing. Grondexploitatie maakt geen deel uit van het takenpakket van de regio Stedendriehoek.
 4. structurele exploitatieruimte: deze is niet van toepassing. De structurele exploitatieruimte is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte een gemeente of provincie heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Bij de regio worden de structurele lasten jaarlijks begroot en vervolgens verrekend met de bijdrage van de gemeenten op basis van inwoneraantallen.
 5. belastingcapaciteit: deze is voor de regio niet van toepassing. Belasting heffen maakt geen deel uit van het takenpakket van de regio Stedendriehoek.

Het opstellen van de begroting t + 1 (t is het huidige jaar) valt gelijktijdig met opstellen van de jaarstukken voor jaar t-1. Vanwege deze werkwijze is het voor de regio niet mogelijk om kengetallen te berekenen op begrotingsbasis.

kengetallen	realisatie '16	realisatie '17
netto schuldquote	-0,65 %	-3,95 %
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen	-0,65 %	-3,95 %
solvabiliteitsratio	4,75 %	7,75 %
grondexploitatie	nvt	nvt
structurele exploitatieruimte	nvt	nvt
belastingcapaciteit	nvt	nvt

Resumé: het weerstandsvermogen van de regio Stedendriehoek is niet groot. Indien onverhoopt de regio op enig moment niet meer aan haar verplichtingen kan voldoen, moet teruggevallen worden op de deelnemende gemeenten.

3.2 Financiering

In deze paragraaf wordt nader ingegaan op het risicobeheer van de financieringsportefeuille. De Wet FiDo en regeling Ruddo zijn van toepassing. In tegenstelling tot de paragraaf weerstandsvermogen gaat het in deze paragraaf om risico's die wel kwantificeerbaar zijn. De regio heeft op 18 december 2014 haar huidige Treasurystatuut vastgesteld.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet geeft aan het bedrag dat maximaal met korte externe middelen mag worden gefinancierd. Indien de regio boven deze limiet uit komt, moet overgegaan worden op een vaste geldlening. De kasgeldlimiet was voor het jaar 2017 bepaald op 8,2%.

Het saldo op de lopende rekening vanwege schatkistbankieren bedraagt 0,75% van het begrotingstotaal, met een minimum van € 250.000. Voor de regio geldt dit minimale bedrag. Zie verder pagina 21 bij liquide middelen als onderdeel van de toelichting op de balans.

Er is in 2017 één begrotingswijziging geweest. Deze wijziging betrof het bestemmen van de saldi van de reserves Eenmalige bestedingen en Rente. De twee budgetten zijn nu bestemd als cofinanciering voor de uitvoeringsovereenkomst Slimme en schone mobiliteit.

Kort geld uitzetten kan niet meer: de regio moet verplicht schatkistbankieren.

De regio heeft geen langlopende leningen meer. Zie verder de toelichting bij de balans.

Renterisiconorm

De renterisiconorm bedraagt 20% van het begrotingstotaal en er geldt een wettelijke ondergrens van € 2.500.000. Deze wettelijke ondergrens heeft een positieve uitwerking voor de regio, namelijk meer financiële ruimte (€ 2,5 mln. ten opzichte van begrote norm (na wijziging) € 911.924 en gerealiseerde norm € 762.814). Zie hieronder.

renterisiconorm 2017		
begroting 2017 primair		4.559.622
begroting 2017 na wijziging		4.559.622
rekening 2017		3.814.068
percentage		20,0%
primaire begr	renterisiconorm	911.924
begr na BW	renterisiconorm	911.924
wettelijke ondergrens		2.500.000
rekening 2017	renterisiconorm	762.814

Kredietrisicobeheer

Kredietrisicobeheer is het beheersen van de risico's die voortvloeien uit de mogelijkheid van een waardedaling ten gevolge van het niet na kunnen komen van de verplichtingen door de tegenpartij als gevolg van insolventie of deficit. Dit is een blijvend punt van aandacht.

Relatiebeheer

De belangrijkste bankrelatie is de BNG. In december 2013 is een zogenaamde "werkrekening" geopend bij de BNG voor het schatkistbankieren, met daaraan gekoppeld een rekening bij de schatkist. Het automatisch afkomen van een saldo hoger dan € 250.000 is ingesteld. Over het automatisch aanvullen van een tekort is de BNG nog aan het onderzoeken of dit mogelijk is. Vooralsnog gebeurt dit handmatig.

Liquiditeitenbeheer

De rentevergoeding op de rekening courant bedraagt vanaf 1 juli 2012 "0". De invoering van het schatkistbankieren brengt met zich mee dat er niet meer dan € 250.000 op de lopende rekening als saldo aanwezig mag zijn. Het meerdere wordt afgeroomd ten gunste van de schatkist. Over deze schatkistrekening bedraagt deze rentevergoeding "0".

Vanuit de IC 2015 en 2016 is geadviseerd het Treasurystatuut aan te passen en de liquiditeitsprognose te schrappen, ook gelet op het verplichte schatkistbankieren. Dit wordt in 2018 opgepakt.

Administratieve organisatie liquiditeitsfunctie

De basis hiervoor is gelegd in het Treasurystatuut. De regio streeft naar een minimale variant, zoals past bij het huidige kleine en flexibele regiobureau. Het proces betalen van een factuur is volledig beschreven.

Informatievoorziening

Vanwege de wijziging in de Uitvoeringsregeling financiering decentrale overheden (april 2009) kan de regio via de begroting en jaarrekening de provincie informeren over de stand van de kasgeldlimiet. Bij 3 kwartalen overschrijding van de limiet is het wel nodig dat de regio alsnog drie kwartaalrapportages toezendt aan de toezichthouder met daarbij een plan om weer te voldoen aan de kasgeldlimiet. Dit is voor de regio in 2017 niet van toepassing geweest.

3.3 Bedrijfsvoering

De bedrijfsvoering omvat de volgende onderdelen: personeel, informatisering, automatisering, communicatie, organisatie, financieel beheer en huisvesting.

Personeel en organisatie

Het bureau bestaat per 31/12/17 formeel uit 5,9 FTE. Sinds november 2014 is er geen sprake meer van medewerkers in actieve dienst van de regio. De huidige medewerkers zijn op basis van detachering en inhuur bij het bureau Stedendriehoek in dienst. Voor deze opzet is gekozen zodat

de regio (en de regiogemeenten) in de toekomst niet langdurig de financiële lasten hoeft te dragen van personeel als gevolg van reorganisatie en ontslag. De regio is gehuisvest in het gemeentehuis in Twello.

Informatiebeleid en automatisering

Er wordt voornamelijk gebruik gemaakt van de reguliere kantoortoepassingen. Dit volstaat voor de meeste taken. Deze voorzieningen worden afgenomen van de gemeente Voorst.

De controltaak en de financiële administratie worden verzorgd door gemeente Apeldoorn. Voor communicatie wordt steeds vaker de digitale variant gekozen in plaats van een boekje of andere vorm van drukwerk. De regio werkt grotendeels "papierloos" en heeft hiervoor iPads aangeschaft. Voor het digitale archief maakt de regio gebruik van programma Corsa, welke via gemeente Voorst wordt afgenomen. Daarbij zijn uiteraard de wettelijk geldende regels voor archivering gewaarborgd.

Risicomanagement

Van een alomvattend geheel van "risicomanagement" is geen sprake. De in voorgaande jaren vermelde zeer geringe mate van risico ten aanzien van het afval betreffende de afwikkeling van de renteloze lening is komen te vervallen. Het betrof hier een lening voor de investeringen in de afvalverwerkingscentrale in de jaren 90 van de vorige eeuw. De onderlinge verrekening is begin 2017 afgerond.

3.4 Verbonden partijen

Het aangaan van banden met een verbonden derde partij gebeurt altijd vanuit het publieke belang. De definitie van verbonden partijen voor een regionaal samenwerkingsverband luidt: verbonden partijen zijn partijen waarmee het samenwerkingsverband een bestuurlijke relatie heeft en waarin zij een financieel belang heeft. Voor de regio Stedendriehoek is daar geen sprake meer van.

3.5 Rechtmatigheid

In het kader van rechtmatigheid dient elk jaar een geactualiseerd normenkader te worden vastgesteld: dit normenkader betreft alle regelgeving waarin de kaders voor het "reilen en zeilen" van de regio worden genoemd, zowel extern (wet- en regelgeving) als intern (zgn. eigen verordeningen en regelingen). Het totaaloverzicht (zoals voorgelegd aan het DB van 19 februari 2018) is opgenomen in het bijlageboek.

In 2014 en 2015 is met een externe adviseur en juridische adviseurs van de regiogemeenten een screening uitgevoerd van alle regelingen en verordeningen en daar waar nodig geactualiseerd. De regeling is in 2016 voorgelegd aan de gemeenteraden van de aangesloten gemeenten. Het concept is gedurende het proces ook voorgelegd aan onze bankrelatie, te weten de BNG. De BNG heeft gemeld dat de Gemeenschappelijke Regeling (GR) "Regeling regio Stedendriehoek" niet voldoet aan de voorwaarden die BNG stelt aan een GR. Aangegeven is dat in de regeling onvoldoende is gewaarborgd dat de GR haar financiële verplichtingen te allen tijde na kan komen. Voor een aanpassing heeft nader overleg plaatsgevonden met de juridische afdeling van de BNG. Dit heeft er toe geleid dat er een nieuw artikel, nummer 30, is toegevoegd aan hoofdstuk XI betreffende de Financiële bepalingen.

Samen met een aanpassing in de toelichting op artikel 34, sub 3, van de vastgestelde regeling waar niet de juiste verhouding weergegeven is die in de regeling staat. De aangepaste regeling is aangeboden aan de diverse raden en de gemeenten hebben de regio voor 1 maart 2017 bericht over hun instemming.

In de Regioraad van 22 december 2016 is de archiefverordening van de Regio Stedendriehoek vastgesteld, deze is begin 2017 gepubliceerd en in werking getreden. De overige diverse verordeningen zijn inmiddels ook geactualiseerd en op 15 mei 2017 in het DB besproken en aansluitend aangeboden aan de Regioraad ter vaststelling in de schriftelijke ronde van juni 2017.

In de financiële verordening is opgenomen dat het DB eenmaal per bestuursperiode zorg draagt voor interne toetsing op juistheid, volledigheid en tijdigheid van de bestuurlijke informatievoorziening, rechtmatigheid van de beheershandelingen en op misbruik en oneigenlijk

gebruik van regelingen van de regio Stedendriehoek (artikel 6). Met ingang van 2007 is een begin gemaakt met het opstarten van een interne controle Voor het jaar 2017 is dit gedaan door een collega van de gemeente Apeldoorn. Er is tevens afgesproken dat dit structureel belegd wordt bij de gemeente Apeldoorn.

Bevindingen IC

Bij deze controle zijn de volgende onderdelen betrokken:

1. Normenkader
2. Administratieve organisatie
3. Balans
4. Exploitatie
5. Treasury
6. Aanbestedingen

Er zijn geen onrechtmatigheden van materieel belang aangetroffen. Naar aanleiding van de bevindingen zijn de volgende aanbevelingen gedaan:

1. Blijvend aandacht hebben voor de juiste parafen op de te betalen facturen, zodat aan het "vier ogen principe" voldaan wordt en vervolgens een eindcontrole toe te passen voordat de facturen doorgaan naar Apeldoorn voor betaling;
2. Actueel houden van de parafenlijst;
3. Screening van detacheringsovereenkomsten en inhuur/payroll-overeenkomsten op onduidelijkheden vanwege risico bij ziekte;
4. Verdergaande digitalisering van de administratie.

Gedurende het afgelopen jaar is het bestuur per 1 juni en per 15 oktober 2017 achteraf geïnformeerd via 2 rapportages over de stand van de budgetten en het te verwachten eindsaldo. De portefeuillehouder is geïnformeerd over het voorlopige saldo 2017, onder voorbehoud van wijzigingen die kunnen voortvloeien uit de accountantscontrole.

In 2017 is één begrotingswijziging geweest, namelijk het herbestemmen van de budgetten uit de reserves eenmalige bestedingen en rente als cofinanciering voor Slimme en Schone Mobiliteit.

3.6 Onderhoud kapitaalgoederen

3.7 Grondbeleid

3.8 Lokale heffingen

Deze paragrafen worden hier verder niet toegelicht; deze zijn voor de regio/bureau Stedendriehoek niet van toepassing.

JAARREKENING

4. Grondslagen waardering en resultaatbepaling

Algemeen

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten daarvoor geeft.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders wordt vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt; daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals overlopende vakantiegeld- en verlofaanspraken en dergelijke.

Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming te weten vier jaar. Indien er sprake is van (eenmalige) schokeffecten (reorganisaties) dient wel een verplichting gevormd te worden.

BALANS

Vaste activa

De regio Stedendriehoek beschikt niet over vaste activa.

Vlottende activa

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid kan een voorziening in mindering worden gebracht.

Liquide middelen en overlopende posten.

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Vaste passiva

Vaste schulden

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rente typische looptijd van één jaar of langer. De lening van de regio is per 6 februari 2015 afgelost.

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Borg- en Garantstellingen

Er zijn geen leningen door ons gewaarborgd.

5. Balans per 31 december 2017

BALANS PER 31 DECEMBER 2017		bedragen * € 1.000,-	
	Ultimo 2017	Ultimo 2016	
ACTIVA			
Immateriële vaste activa	0	0	0
Materiële vaste activa	0	0	0
Financiële vaste activa	0	0	0
Totaal vaste activa	0	0	0
Vorraden	0	0	
Uitzettingen met een looptijd < 1 jaar	0	0	
Vorderingen op openbare lichamen	368	293	
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met rentetypische looptijd korter dan één jaar	2.313	4.596	
	2.681		4.889
Liquide middelen			
Banksaldi	147	250	
	147		250
Overlopende activa			
Overige nog te ontvangen en vooruitbetaalde bedragen	18	6	
	18		6
Totaal vlottende activa	2.846	5.144	
TOTAAL GENERAAL	2.846	5.144	

BALANS PER 31 DECEMBER 2017		bedragen * € 1.000,-	
	Ultimo 2017	Ultimo 2016	
PASSIVA			
Eigen vermogen			
Algemene reserve	0	0	
Bestemmingsreserve	220	239	
Gerealiseerde resultaat	1	6	
	221		245
Voorzieningen	0	0	
	0		0
Vaste schulden looptijd > 1 jaar			
Onderhandse leningen van:			
binnenlandse banken en financiële instellingen	0	-	
	0		0
Totaal vaste passiva	221	245	
Netto vlottende schulden looptijd < 1 jaar	0	0	
	0		0
Overlopende passiva			
Nog te betalen bedragen	652	1.869	
Van Europese of Nederlandse overheden ontvangen, nog te besteden specifieke uitkeringen	1.973	3.031	
	2.626		4.900
Totaal vlottende passiva	2.626	4.900	
TOTAAL GENERAAL	2.846	5.144	

VLOTTENDE ACTIVA

Uitzettingen met een looptijd < 1 jaar

Vorderingen op openbare lichamen

Vorderingen openbare lichamen	31-12-2017	31-12-2016
Vorderingen openbare lichamen	368.295	293.033
Totaal	368.295	293.033

Het betreft hier de openstaande posten bij gemeenten en andere overheden op balansdatum. Zie ook bijlage 3 van het bijlageboek voor een specificatie.

Uitzettingen in 's Rijks schatkist met rente typische looptijd korter dan één jaar

Schatkistrekening looptijd < 1jaar	31-12-2017	31-12-2016
BNG - schatkistrekening Rijk	2.313.106	4.595.764
Totaal	2.313.106	4.595.764

Het bedrag in de schatkist is in 2017 beduidend lager dan in 2016. De afrekening van het regiocontract is eind 2016 ontvangen, de feitelijke afrekening met gemeenten vond plaats vlak na 1 januari 2017 ter grootte van ongeveer € 1,1 miljoen. Ten aanzien van Beter Benutten Vervolg is in totaal ruim € 1,2 miljoen aan subsidie ontvangen, terwijl de uitgaven in 2017 ruim € 2,4 miljoen bedroegen.

De regio houdt geen andere gelden aan buiten 's Rijks-schatkist.

Liquide middelen

Banksaldi

Banksaldi	31-12-2017	31-12-2016
BNG - regio algemeen	146.563	249.992
Totaal	146.563	249.992

De kredietlimiet op de rekening courant bedraagt in 2016 € 300.000, cf. het wettelijke minimum. Het saldo op de lopende rekening vanwege schatkistbankieren bedraagt 0,75% van het begrotingstotaal, met een minimum van € 250.000. Indien van toepassing wordt het meerdere boven € 250.000 automatisch afgeroomd ten gunste van de Schatkistrekening. De regio bankiert alleen bij de BNG.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet geeft aan het bedrag dat maximaal met korte externe middelen mag worden gefinancierd. Indien de regio boven deze limiet uit komt, moet overgegaan worden op een vaste geldlening. De kasgeldlimiet was voor het jaar 2017 bepaald op 8,2%.

<u>kasgeldlimiet 2017</u>			
begroting 2017 primair		4.559.622	
begroting 2017 na wijziging		4.559.622	
rekening 2017		3.814.068	
percentage		8,2%	
primaire begr	kasgeldlimiet	373.889	
begr na BW	kasgeldlimiet	373.889	
wettelijke ondergrens (wet FiDo)		300.000	
Maximaal saldo rek cf. schatkistbakieren		250.000	
rekening 2017	kasgeldlimiet	312.754	

<u>Ruimte onder de kasgeldlimiet per :</u>	
eerste kwartaal 2017	4.329.447
tweede kwartaal 2017	4.291.046
derde kwartaal 2017	4.511.721
vierde kwartaal 2017	4.039.997

Overlopende activa

Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen

Nog te ontvangen 2017	stand per 31-12-2017	stand 31-12-2016
Diverse te ontvangen	514	
Goudappel Coffeng	8.037	3.401
Vooruitbetaalde bedragen*	419	413
Bijdrage premiekorting	2.917	1.775
OD 2017 SB bijdrage urenuitbreiding	6.440	
Totaal nog te ontvangen in 2017	18.327	5.588

In het bijlageboek is een gedetailleerde specificatie opgenomen van bovenstaande bedragen, m.u.v. hetgeen vermeld bij *. Daar gaat het om de vooruitbetaalde bedragen (€ 419): het betreft de kosten voor twee abonnementen 2018 (vakblad Driestedenbusiness en de Stentor).

VASTE PASSIVA

Eigen vermogen

Bestemmingsreserves

	Boekwaarde 31-12-2016	Toevoeging	Onttrekking	Bestemming resultaat vorig boekjaar	vermindering afrekening exploitatie	boekwaarde 31-12-2017
Rente-egalitatie	65.510					65.510
Eenmalige bestedingen	21.478					21.478
Overlopend projectbudget	152.000	61.100	75.329		4.604	133.167
Totaal bestemmingsreserves	238.987	61.100	75.329	0	4.604	220.154
Resultaat boekjaar	5.581	561	5.581			561
Totaal eigen vermogen	244.568	61.100	75.329	0	4.604	220.715

Rente-egalitatiereserve

De rente-egalitatiereserve is in 2002 gevormd tot een bedrag van € 230.000 bij bestemming van het voordelige saldo van jaar 2000. Het doel van de reserve was om rentenadelen van de inmiddels afgeloste lening af te dekken (in 2015 geheel afgelost). In 2017 is bij wijziging van de begroting besloten deze reserve (tezamen met eenmalige bestedingen) te bestemmen als cofinanciering voor de Uitvoeringsovereenkomst Slimme en Schone Mobiliteit. Zie ook pagina 13.

Eenmalige bestedingen

De reserve Eenmalige Bestedingen is gevormd bij DB-besluit 05-06-02 uit de overwaarde van de verkoop van het pand van de GGD in Apeldoorn aan de gemeente en door de overboeking van de Reserve Werkbudget Economisch Platform. In 2017 is bij wijziging van de begroting besloten deze reserve (tezamen met rente-egalitatiereserve, zie hierboven) te bestemmen als cofinanciering voor de Uitvoeringsovereenkomst Slimme en Schone Mobiliteit, zie toelichting hierboven.

Overlopend projectbudget

De reserve Overlopend Projectbudget (OP) is ingesteld bij de jaarrekening 2010 ten behoeve van overlopend projectgeld (zie ook toelichting reserves pagina 13).

In 2017 zijn de gereserveerde projectbudgetten van 2016 niet geheel uitgegeven. De restantbudget van de reservering voor verbreding A1 valt vrij ten gunste van de exploitatie (€ 4.604). De restantbudgetten van de reserveringen welke gelieerd zijn aan Mobiliteit hebben, blijven via deze reserve beschikbaar als cofinanciering voor de uitvoeringsovereenkomst (besluit n.a.v. financiële rapportage per 15 oktober, DB 16 november 2017). Van de gereserveerde € 95.000 in 2016 is nog € 72.067 beschikbaar voor de cofinanciering van de Uitvoeringsovereenkomst Slimme en schone mobiliteit. Zie hierna het verloop van de reserve OP ten aanzien van de reserveringen 2016, uitgegeven in 2017.

Eindstand rekening 2017 gereserveerd in 2016:		uitgaven
Expertise verbreding A 1	45.000	40.396
Laadinfrastructuur	20.000	0
aanv FRG	30.000	0
inzet jr projectleider	25.000	11.999
Slimme/schone MOB	20.000	10.934
Aanvull RPB/STEC	12.000	12.000
	152.000	75.329

In rapportage van half oktober afgelopen jaar heeft de regio aangegeven dat voor verbreding A1 in 2018 nog budget nodig blijkt om de werkzaamheden af te ronden. Er is voorgesteld om € 12.500 te reserveren. In de jaarstukken 2015 is reeds toegelicht waarom de regio voor de inhuur van regionale expertise kiest.

Daarnaast is het restantwerkbudget Bereikbaarheid gereserveerd voor de Uitvoeringsovereenkomst Slimme en schone mobiliteit om in te zetten als cofinanciering vanuit de regio; het gaat om een bedrag van € 25.400.

In 2017 is begonnen met het onderzoek Herijking Vliegwiel Toekomstbestendige binnensteden en dorpskernen (zie pagina 8). Voor de afronding in het eerste kwartaal 2018 is € 15.700 gereserveerd.

In 2017 is onderzoek gedaan naar de mogelijkheden die de Omgevingswet kan bieden voor de regio; dit wordt eerste kwartaal 2018 financieel afgerond. Hiervoor is nog een bedrag benodigd van € 5.500 (zie ook pagina 7) Tenslotte worden de werkzaamheden van de Tafel voedselkwaliteit in maart 2018 afgerond (zie pagina 8). Hiervoor is nog een bedrag benodigd van € 2.000.

Storting reserve OP	
Herijking TBBDK	15.700
Tafel voedselkwaliteit	2.000
Omgevingswet	5.500
Slimme en schone Mobiliteit	25.400
Expertise verbreding A 1	12.500
	61.100

Gerealiseerd resultaat dienstjaar 2017

Resultaat	2017	2016
Bestemming:		
<i>Gerealiseerd resultaat</i>	561	5.581
Resultaat dienstjaar op balans	561	5.581

De jaarrekening 2017 sluit met een voordeel van € 561 (na mutatie reserve).

Bestemming resultaat dienstjaar 2016

Het gerealiseerde resultaat over 2016 ad € 5.581 is inmiddels uitgekeerd aan de deelnemende gemeenten. De feitelijke uitbetaling van het exploitatievoordeel 2016 is verrekend met de nog te ontvangen bijdrage BTW juli-nov 2017 inzake project BBV.

Vaste schulden looptijd > 1 jaar

De regio heeft geen vaste schulden meer.

VLOTTENDE PASSIVA

Overlopende passiva

Nog te betalen bedragen

Nog te betalen 2017	stand per 31-12-2017	stand 31-12-2016
Diverse loonkosten (inhuur en detachering)	271.075	161.217
Exploitatielasten bureau	19.763	19.443
Beter Benutten		97.535
Communicatie	17.503	17.344
Agenda budgetten	68.437	73.709
Uitvoeringsovereenkomsten	53.990	
Uitgaven in het kader van project BBV	221.423	316.279
RSP 2012-2015 eindafrekening subsidie		1.183.000
Totaal ten laste gebracht in 2017	652.191	1.868.526

In het bijlageboek is een gedetailleerde specificatie opgenomen van de overlopende passiva.

Van Europese of Nederlandse overheidslichamen ontvangen, nog te besteden specifieke uitkeringen

R 2017	stand 31-12-2016	toevoeging	vrijval	aanwending	stand 31-12-2017
Beter Benutten Vervolg	3.021.663	1.268.833		2.458.052	1.832.444
Fietsruggengraat (niet BBV)	9.620			3.678	5.941
Vliegwiel Binnensteden	0	140.000		5.000	135.000
Totaal	3.031.283	1.408.833	0	2.466.730	1.973.385

Beter Benutten Vervolg

Als opvolger van het project Mobiliteit is ingezet op het Beter Benutten van vervoersmogelijkheden binnen de regio. Het project Beter Benutten (BB) is opgevolgd door Beter Benutten Vervolg (BBV), zie ook pagina 9 tot en met 11, waar de toelichting vanuit Bereikbaarheid staat. Hieronder staat een samenvatting van de ontvangsten en uitgaven van dit project voor 2017, alle bedragen zijn exclusief BTW.

Balanspost 31/12/2016 = Beginbalans 01/01/2017					3.021.663
Voorschot	Provincie Gelderland cf. beschikking	Gld		221.333	
Voorschot	Provincie Gelderland Fietscorridor	Gld		960.000	
Voorschot	Provincie Overijssel Minder Hinder	Overijssel		62.500	
Voorschot	Apeldoorn aandeel ITS	Apd		25.000	
Uitgaven	Slim reizen vervolg	regio	488.438		
Uitgaven	Fietsruggengraat	regio	1.202.361		
Uitgaven	Apeldoorn/Fietscorridor	Apd	382.897		
Uitgaven	Deventer/Wilhelminabrug	Dev	0		
Uitgaven	Slim vervoeren	regio	73.725		
Uitgaven	ITS	regio	183.904		
Uitgaven	Projectbureau	regio	21.812		
Uitgaven	BBV (stelpost uitgaven ihkv subsidie)	regio	0		
Uitgaven	C-ITS extra	regio	86.781		
Uitgaven	Minder Hinder	regio	18.133		
Uitgaven	Implementeren ITS Toepassingen	regio	0		
Uitgaven	Stimuleren Fiets	regio	0		
			2.458.052	1.268.833	
Balanspost 31/12/2017 = Beginbalans 01/01/2018					1.832.444

Fietsruggengraat (niet BBV)

Er wordt gewerkt aan verbetering van fietsroutes. Met de provincie en gemeenten wordt de financiering verzorgd voor de hiervoor benodigde onderzoeken. In jaarstukken 2017 is ook de te verrekenen BTW met gemeenten opgenomen. Er resteert na verrekening van deze BTW nog een budget van € 5.914 voor de afronding in de zomer van 2018.

Vliegwiel Binnensteden

Vooruitlopend op een overkoepelende samenwerkingsovereenkomst tussen de provincie Gelderland, de Strategische Board en de regio Stedendriehoek, is voor het vliegwiel Binnensteden een uitvoeringsovereenkomst afgesloten tussen de provincie Gelderland en de regio

Stedendriehoek, zie ook pagina 8. Hierin is vastgelegd op welke manier de provincie en de regio in partnerschap willen samenwerken. De regio en provincie hebben beide € 140.000 gereserveerd (€ 20.000 per gemeente) voor het uitvoeren van opdrachten. De bedragen zijn begin 2017 ontvangen. De eerste uitgaven zijn inmiddels gedaan, dit bedroegen € 5.000 (zie ook pagina 33). Vanuit de Agendabudgetten is eerst ingezet op een Herijking van de plannen. Deze Herijking wordt in 2018 afgerond; vanuit 2017 is hier een bedrag voor gereserveerd.

NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE RECHTEN EN VERPLICHTINGEN

In het kader van de uitvoeringsovereenkomst Slimme en Schone Mobiliteit gaat de regio ook in 2018 een bijdrage ontvangen van de provincie Gelderland ontvangen.

Per 1 juli 2018 eindigt de looptijd van subsidie BBV en dient de regio de verantwoording op te stellen ten behoeve van de subsidieverstrekkers. Inmiddels zijn voorbereidingen voor de opvolger van dit programma ook gestart.

Additioneel is voor het bestellen van verkeersregelinstallaties (VRI's) buiten de afspraken van project BBV extra budget beschikbaar vanuit het ministerie van Infrastructuur en Milieu conform de regionale ambitie en bestellijst.

6. Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening 2017 (bedragen x € 1)

omschrijving	begroting 2017 primair			begroting 2017 na wijziging			rekening 2017			verschillen			
	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	
Public relations **	74.349	74.349	0	74.349	74.349	0	61.144	74.349	13.205	-13.205	0	13.205	
Bureau Stedendriehoek **	756.464	756.464	0	756.464	756.464	0	761.641	756.464	-5.177	5.177	0	-5.177	
Financiering en Resultaat	0	0	0	0	0	0	1	0	-1	1	0	-1	
Totaal Bestuur en Bureau	830.813	830.813	0	830.813	830.813	0	822.785	830.813	8.028	-8.027	0	8.028	
Agenda Stedendriehoek **	228.810	228.810	0	228.810	228.810	0	471.570	445.270	-26.300	242.760	216.461	-26.300	
Totaal Agenda Stedendriehoek	228.810	228.810	0	228.810	228.810	0	471.570	445.270	-26.300	242.760	216.461	-26.300	
Totaal subsidiestromen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Slim Reizen Vervolg	0	0	0	0	0	0	488.438	0	-488.438	488.438	0	-488.438	
Fietsruggegraat	0	0	0	0	0	0	1.202.361	0	-1.202.361	1.202.361	0	-1.202.361	
Apeldoorn	0	0	0	0	0	0	382.897	0	-382.897	382.897	0	-382.897	
Deventer	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Slim Vervoeren	0	0	0	0	0	0	73.725	0	-73.725	73.725	0	-73.725	
ITS	0	0	0	0	0	0	183.904	25.000	-158.904	183.904	25.000	-158.904	
Projectbureau	0	0	0	0	0	0	21.812	0	-21.812	21.812	0	-21.812	
C-ITS extra	0	0	0	0	0	0	86.781	0	-86.781	86.781	0	-86.781	
Minder Hinder	0	0	0	0	0	0	18.133	0	-18.133	18.133	0	-18.133	
Implementeren ITS Toepassingen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Stimuleren Fiets	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
BBV subsidie	3.500.000	3.500.000	0	3.500.000	3.500.000	0	0	2.433.052	2.433.052	-3.500.000	-1.066.948	2.433.052	
Beter Benutten Vervolg	3.500.000	3.500.000	0	3.500.000	3.500.000	0	2.458.052	2.458.052	0	-1.041.948	-1.041.948	0	
Totaal	4.559.622	4.559.622	0	4.559.622	4.559.622	0	3.752.408	3.734.135	-18.272	-807.215	-825.487	-18.272	
Geraamd/gerealiseerd totaal saldo baten en lasten			0			0			-18.272	nadeel		-18.272	nadeel
- storting Overlopend projectbudget (OP)							61.100		-61.100	61.100	0	-61.100	
- onttrekking Overlopend projectbudget								75.329	75.329	0	75.329	75.329	
- storting tbv rente (product 109)								0	0	0	0	0	
- onttrekking tbv rente (product 109)			0	0	0	0		0	0	0	0	0	
- vrijval reserve OP								4.604	4.604	0	4.604	4.604	
Totaal mutaties reserves	0	0	0	0	0	0	61.100	79.933	18.833	61.100	79.933	18.833	
Geraamd en gerealiseerd resultaat	4.559.622	4.559.622	0	4.559.622	4.559.622	0	3.813.508	3.814.068	561	-746.115	-745.554	561	

De rekening 2017 sluit met een nadeel van € 18.272 voor mutatie van de reserves.

In het Financieel Kader is vastgelegd dat van de projectbudgetten die gebonden zijn aan een bepaald project eventuele restanten gereserveerd kunnen worden via de balans voor een volgend jaar. Het gaat dan om projecten die in 2017 (of eerder) gestart zijn, doorlopen in 2018 en waarvan de verwachting is dat het reguliere projectbudget onvoldoende is om de kosten te dekken. Voor vijf projecten wordt voorgesteld via de jaarrekening 2017 in de reserve Overlopend projectbudget een bedrag te reserveren (zie voor onderbouwing toelichting bij de balans op pagina 23):

1. Inhuur expertise verbreding A1	€ 12.500
2. Cofinanciering Slimme en schone Mobiliteit	€ 25.400
3. Herijking Vliegwielen toekomstige Binnensteden	€ 15.700
4. Financiële afronding Omgevingswet	€ 5.500
5. Tafel Voedselkwaliteit	€ 2.000 +

Totaal voorstel reservering € 61.100

Resumé saldi rekeningkolom (behoudens afrondingen):

Programma 001 Bestuur en Bureau	€ 8.028 V
Programma 002 Agenda Stedendriehoek	€ 26.300 N
Programma 003 Subsidies	€ nvt
Programma 004 Beter Benutten Vervolg	€ nvt +
Gerealiseerd totaal saldo lasten en baten	€ 18.272 N
Onttrekking reserve overlopend projectbudget	€ 75.329 +
Storting reserve overlopend projectbudget	€ 61.100 -
Vrijval restant reserve overlopend projectbudget OP	€ 4.606 +
Gerealiseerd resultaat 2017	€ 561 V (€ 2 afronding)

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

De regio kent geen algemene dekkingsmiddelen in vergelijking tot een gemeente zoals Algemene Uitkering, dividend en belastingopbrengsten. De begrote uitgaven worden gedekt door bijdragen van gemeenten, welke zijn gebaseerd op inwoneraantal. Ook kent de regio geen post onvoorzien. Om te komen tot een saldo, wordt bij de jaarrekening het resultaat per programma in beeld gebracht (programma's waaraan een gemeentelijke bijdrage is gekoppeld), een saldo berekend en resultaat bepaald waarbij de mutaties reserve ook in beeld komen. Bij een nadeel krijgen de

gemeenten een afrekening en verzoek tot bijbetaling, bij een (substantieel) voordeel kan een voorstel worden gedaan tot uitbetaling.

Structurele toevoegingen en onttrekkingen reserves

De regio kent geen structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves. Er is geen algemene reserve, er zijn alleen bestemmingsreserves. Er vindt wel jaarlijks onttrekking en storting plaats in de reserve Overlopend Projectbudget, echter het gaat hier om incidentele mutaties. Dit wordt per jaar bekeken en besloten.

Verschillen en begrotingsrechtmatigheid exploitatie 2017

In het kader van begrotingsrechtmatigheid tracht de regio via kwartaalrapportages het bestuur zo vroeg mogelijk te informeren over mogelijke overschrijdingen en onderschrijdingen. De kosten van de producten van de regio worden immers gedekt door gemeentelijke bijdragen. In dat kader is het van belang om in deze rapportages het te verwachten saldo van het boekjaar onderbouwd bij benadering af te geven. De regio tracht zo veel mogelijk binnen het budget te blijven, dat is het beleid van de regio.

In de tweede rapportage (budgetten per 15 oktober) hebben we een voorlopige prognose afgegeven van een voordelig resultaat ad € 11.900 inclusief beoogde reservering (zie daarvoor hetzelfde voorstel).

Het voordeel op de exploitatie blijkt bij deze jaarstukken uiteindelijk hoger. We schatten het in de rapportage op € 400 voordeel, het blijkt € 8.028 te zijn. Bij de agendabudgetten is het hetzelfde: daar schatten we destijds het voordeel op € 34.000 (afgerond en inclusief bijdrage reserve OP). Het voordeel blijkt bij deze jaarrekening hoger; inclusief bijdrage van de reserve OP komt dit uit op € 49.000. Per saldo komen we daardoor hoger uit, echter hebben we ook nog budget nodig om een aantal onderzoeken in 2018 (financieel) af te ronden. Bij deze jaarrekening zit een voorstel tot reservering van deze budgetten. Het positief resultaat na deze reservering in 2017 bedraagt € 591.

In de tweede rapportage was alleen rekening gehouden met een aantal bijdragen die ons toen bekend waren, te weten bijdrage voor procesbegeleiding Wonen ad € 36.905, bijdrage en aanvullende bijdrage voor onderzoeken naar de snelle fietsroute ad € 87.778 (deze laatste bijdrage zorgt ervoor dat de uitgaven hiervoor niet op het Agendabudget drukken) en bijdrage inzake de werkzaamheden van TG voor de Cleantechregio ad € 18.150.

In deze jaarstukken zijn nog een aantal eenmalige baten opgenomen, die bij de tweede rapportage nog niet bekend waren.

Deze eenmalige baten bestaan uit:

1. Cofinanciering provincie Gelderland voor Slimme en schone Mobiliteit ad € 45.746;
2. Extra bijdrage van de provincie Gelderland inzake procesbegeleiding Wonen ad € 19.204;
3. Vrijval reserve overlopend projectbudget ter grootte van € 4.604;
4. Premiekorting ter grootte van € 2.917
5. Bijdrage balans voor onderzoeken snelle fietsroutes ad € 3.678;

Totaal bedragen deze baten samen € 76.149, tezamen met eerder genoemde bijdragen luiden deze baten € 215.303.

Programma Bestuur en bureau:

Per saldo zijn de lasten € 8.028 voordeliger uitgevallen dan geraamd. Dit wordt veroorzaakt door een voordeel op product PR (zie ook pagina 32, Programma 001) wegens € 13.205 niet uitgegeven budget. De kosten voor het bureau zijn € 5.177 nadeliger dan begroot. Dit wordt vooral veroorzaakt door de fors hogere prijs voor de accountantscontrole en lichte overschrijding van budget control en financiële ondersteuning, maar wordt deels gecompenseerd door een voordeel bij personele lasten en een licht voordeel bij de kosten werkplek.

Conclusie: deze verschillen passen allemaal binnen het beleid van de regio, het voordeel bij PR was in de rapportage al gesignaleerd, evenals het nadeel op de kosten accountantscontrole.

Programma Agenda Stedendriehoek:

Het nadeel aan de lastenkant bedraagt € 242.760. Dat wordt enerzijds veroorzaakt doordat een deel van de uitgaven gedekt worden door de reserve OP; de begrotings- en verantwoordingsregels schrijven voor dat de bijdrage van de reserves ergens anders worden weergegeven. In totaal bedragen deze uitgaven € 75.329 (A1-expertise, Slimme en Schone Mobiliteit en RPB).

Anderzijds hebben we eenmalige bijdragen ontvangen van provincie en gemeenten voor diverse onderzoeken waar de regio geen dekking voor had binnen de begroting, maar waarmee de regio geheel of gedeeltelijk toch bedoelde uitgaven heeft kunnen dekken. Dit wordt hierna bij de baten toegelicht.

De baten zijn € 216.461 hoger dan geraamd. Dit bedrag bestaat uit de volgende niet-geraamde bijdragen van beide provincies en gemeenten, te weten:

- € 56.109 bijdrage provincie Gelderland inzake procesbegeleiding Wonen
- € 87.778 bijdrage gemeenten inzake de snelle fietsroute (ook wel FRG, maar niet als onderdeel van project BBV)
- € 8.678 bijdrage van de balans van reeds ontvangen bedragen via de gemeenten en provincie voor respectievelijk € 5.000 Vliegwielen Binnensteden en € 3.678 voor de snelle fietsroute (betreft restant van provinciale bijdrage 2016 ad € 50.000, er resteert nog € 5.914 voor 2018);
- € 18.150 bijdrage provincie Overijssel inzake ondersteuning uitvoering werkzaamheden Cleantech regio en
- € 45.746 bijdrage provincie Gelderland inzake Uitvoeringsovereenkomst Slimme en schone Mobiliteit (er wordt in totaal € 200.000 door de provincie Gelderland bijgedragen, verdeeld over 2017 en 2018).

Conclusie: deze verschillen passen allemaal binnen het beleid van de regio.

Programma subsidies:

In 2015 is het subsidie Beter Benutten afgerond, in oktober 2015 is de eindafrekening van het regiocontract opgesteld. De laatste afrekeningen hebben plaatsgevonden begin 2016. In 2017 worden hier geen lasten en baten meer verantwoord.

Programma Beter Benutten Vervolg

Zowel de lasten- als batenkant is ruim € 1.000.000 lager uitgevallen dan geraamd. Bij het opstellen van de begroting werd nog rekening gehouden met de afronding op einddatum 31 december 2017. Inmiddels heeft de regio bericht gehad dat de einddatum is verplaatst naar 1 juli 2018 en de verantwoordingen uiterlijk 1 oktober bij de subsidiegevers moeten zijn aangeleverd. Voor nadere informatie wordt verwezen naar de toelichting op pagina 8, de toelichting op de balans pagina 23 en naar programma 004 BBV op pagina 35.

Conclusie: deze verschillen passen binnen het beleid van de regio en betreffen zowel uitgaven als inkomsten in het kader van subsidie BBV.

Mutaties reserve

De lasten in 2017 worden met € 61.100 overschreden; het is het totale bedrag wat als voorstel bij deze jaarrekening in de reserve OP wordt gestort voor het continueren van de inzet voor de A1-expertise, restant werkbudget Bereikbaarheid ten behoeve van cofinanciering Slimme en schone Mobiliteit en afronding van gestarte onderzoeken voor Herijking Toekomstige Binnensteden en levendige Dorpskernen, Omgevingswet en tafel Voedselkwaliteit. De reservering voor de A1-expertise was bij de rapportage tot en met 15/10/2017 al kenbaar gemaakt. De reservering van het restantbudget voor Bereikbaarheid vloeit voort uit het inzetten van cofinanciering vanuit de regio voor de Uitvoeringsovereenkomst Slimme en schone Mobiliteit.

Voor het (financieel) afronden van de gestarte onderzoeken inzake Herijking, Omgevingswet en tafel Voedselkwaliteit was in de rapportage van oktober 2017 al rekening gehouden met volledige uitgaven, maar zijn ze nog niet volledig afgerond en ook nog niet alle facturen zijn binnen. Afronding wordt voorzien in het eerst kwartaal.

Aan de batenkant is een overschrijding van € 79.933, welke bestaat uit enerzijds vrijval van restant A1 ad € 4.606 en anderzijds de bijdrage van de reserve aan de exploitatie 2017 (zie beide pagina 23 voor specificatie) inzake uitgaven A1, RPB en Slimme en schone mobiliteit.

Conclusie: deze verschillen passen binnen het beleid van de regio.

Resultaat 2017:

	rekening 2016	begroting 2017	rekening 2017
Gerealiseerd saldo van lasten en baten	31.717	0	-18.272
Mutaties reserve: storting in Overlopend projectbudget	152.000		61.100
Mutaties reserve: onttrekkingen Overlopend projectbudget	100.259		75.329
Mutaties reserve: onttrekkingen rente-egalisatie	20.000	-0	
Mutaties reserves: vrijval ten gunste van saldo	5.605		4.604
Gerealiseerd resultaat	5.581	0	561

De exploitatie 2017 sluit met een voordeel van € 561.

Overzicht totale eenmalige baten in 2017 (zie ook inhoudelijke toelichting pagina 26):

Bij de rapportage 2017 (tot en met 15 oktober) maanden waren de volgende eenmalige voordelen al bekend (alleen op de Agendabudgetten):

Bijdrage provincie Overijssel inzake werkzaamheden Cleantech regio door TG	€ 18.150
Bijdrage provincie Gelderland inzake procesbegeleiding Wonen	€ 36.905
Eenmalige bijdragen snelle fietsroute/FRG	€ 87.778 +
Totaal	€ 142.833

Bij het opstellen van deze jaarstukken bleken nog meer eenmalige voordelen, te weten:

Aanvullende bijdrage procesbegeleiding Wonen	€ 19.204
Premiekorting	€ 2.917
Voordeel vrijval reserve OP t.g.v. exploitatie	€ 4.606
Bijdrage Gelderland Slimme en schone Mobiliteit	€ 45.746
Aanvulling eenmalige bijdrage snelle fietsroute/FRG	€ 3.678 +
Totaal voordeel	€ 76.151

Programma 001 Bestuur en Bureau

Budgethouder: secretaris

Portefeuillehouder: Allen

Programma: 001

Kosten: wat heeft het programma gekost?

omschrijving	rekening 2016	begroting 2017	rekening 2017
Totaal PR Stedendriehoek	53.713	74.349	61.144
Totaal Bureau Stedendriehoek	713.711	756.464	761.641
Totaal Financiering en Resultaat	0	0	1
Totaal lasten	767.423	830.813	822.785

	rekening 2016	begroting 2017	rekening 2017
Bijdrage gemeenten (PR en bureau)	815.163	830.813	830.813
Totaal Financiering en Resultaat	8.405		0
Totaal baten	823.567	830.813	830.813

Saldo	56.144	0	8.028
--------------	---------------	----------	--------------

De uitgebreide beleidsinhoudelijke toelichting vindt u op pagina 4 tot en met 7.

Toelichting financiële verschillen:

PR Stedendriehoek

De totale lasten voor Communicatie en Bestuur zijn € 13.205 lager dan begroot. Het voordeel op de bestuursgerelateerde kosten bedraagt € 8.681.

Het voordeel op het budget Communicatie en Lobby bedraagt € 4.524. De kosten voor communicatie worden gedeeld met de Strategische Board: de regio en de Board hebben een gezamenlijk communicatieteam.

Bureau Stedendriehoek

De kosten van het bureau bedragen € 5.177 (zie p.28) nadelig.

Het bedrag is als volgt opgebouwd:

• Personele lasten	€ 6.483 Voordeel
• Werkplek	€ 1.169 Voordeel
• Control	€ 12.829 Nadeel
Totaal	€ 5.177 Nadeel

Het voordeel op de personele lasten wordt veroorzaakt door € 2.659 aan lagere salarislasten en € 3.824 voordeel op overige personele lasten.

Bij de kosten werkplek is er een kleine onderschrijving van € 1.169.

Bij Control is een nadeel van € 12.829, welke enerzijds bestaat uit een nadeel van € 8.965 kosten accountant vanwege door wetgeving opgelegd werk en daardoor hogere factuur. Op de kosten control (controller en administratie) is een klein nadeel ontstaan van € 3.878. Daarnaast een klein voordeel op de bankkosten van € 14.

Financiering en resultaat

Bij Financiering en Resultaat zijn geen noemenswaardige verschillen.

De eenmalige baten in dit programma in 2017 zijn de volgende:

Voordeel premiekorting

€ 2.967+

Totaal

€ 2.967 voordeel

Het voordeel premiekorting komt bij de regio eind januari 2018 binnen. Dat is de reden waarom de regio dit niet eerder kan melden.

Programma 002 Agenda Stedendriehoek

Budgethouder: secretaris

Portefeuillehouder: Allen

Programma: 002

Kosten: wat heeft het programma gekost?

omschrijving/lasten	rekening 2016	begroting 2017	rekening 2017
Innovatie	30.250	31.101	30.250
Sociaal Kapitaal	30.250	31.101	30.250
Bereikbaarheid	84.872	62.202	237.298
Leefomgeving	144.448	72.569	139.587
Algemeen	64.046	31.835	34.185
Totaal lasten	353.867	228.810	471.570

omschrijving/baten	rekening 2016	begroting 2017	rekening 2017
Bijdrage gemeenten agenda	248.810	228.810	228.810
Bijdrage GLD procesbegeleiding Wonen			56.109
<i>Bijdrage reserve OP is hier niet opgenomen*</i>			
Bijdrage prv Gelderland S&SM			45.746
Bijdrage Overijssel wzh Cleantechregio via TG			18.150
Bijdrage GLD RPB	30.250		
Bijdrage Overijssel RPB	10.000		
Bijdrage balans inzake 212.39			3.678
Bijdrage FRG (2017: incl aanvulling)	40.380		87.778
Bijdrage balans inzake 213.35 TBSDK			5.000
Totaal baten	329.440	228.810	445.270
Saldo	-24.427	0	-26.300

De uitgebreide beleidsinhoudelijke toelichting vindt u op pagina 7 tot en met 12.

Toelichting financiële verschillen:

Algemeen: in de toelichtingen bij de losse domeinen is wel de bijdrage van de reserve OP in beeld gebracht, bij het bepalen van het saldo op dit programma niet, zie hierboven.

* De mutatie reserve wordt nader toegelicht op pagina 27.

Wel staan hier de bijdragen van de provincies vermeld.

Innovatie

omschrijving lasten	begroting 2017	lasten rek	omschrijving baten	begroting 2017	baten rek
Innovatie	31.101		Innovatie		
Bijdrage Strategische Board		30.250	Bijdrage gemeenten	31.101	31.101
Totaal	31.101	30.250		31.101	31.101

In haar vergadering van 15 oktober 2015 heeft het Dagelijks Bestuur besloten om een kwart van de door de board gevraagde extra bijdragen van 1 euro te financieren uit de begroting van de Wgr. Dit gebeurt door de agendabudgetten voor innovatie en sociaal kapitaal (€ 60.500) daarvoor in te zetten en door in kind levering van uren vanuit het bureau Stedendriehoek.. De gemeentelijke baten zijn cf. de vastgestelde begroting 2017.

Sociaal Kapitaal

omschrijving lasten	begroting 2017	lasten rek	omschrijving baten	begroting 2017	baten rek
Sociaal Kapitaal	31.101		Sociaal Kapitaal		
Bijdrage Strategische Board		30.250	Bijdrage gemeenten	31.101	31.101
Totaal	31.101	30.250		31.101	31.101

Zie de toelichting bij Innovatie.

Bereikbaarheid

omschrijving lasten	begroting 2017	lasten rek	omschrijving baten	begroting 2017	baten rek
Bereikbaarheid	62.202		Bereikbaarheid		
Inhuur A1 (reserve OP dekking € 45.000)		40.396	Bijdrage gemeenten	62.202	62.202
Diverse kosten Leefomgeving		832	Bijdrage reserve OP		40.396
FRG/snelle fietsroute		119.067	Bijdrage gemeenten FRG		62.500
te verrekenen BTW 2016 en 2017 gemeenten		-27.611	Aanvullende bijdragen Apeldoorn, Epe en Regio Noord Veluwe		25.278
			Balans mutatie/bijdrage van vooruit van GLD		3.678
Slimme en Schone Mobiliteit (m.i.v 2018 op Uitvoeringsovereenkomsten)					
Emobility		18.634	Bijdrage regio res OP		22.933
Junior projectleider Mobiliteit		20.449	Cofinanciering provincie (excl BTW)		45.746
Verbreiding BB aanpak en Lobby (AV)		15.381	incl € 14.500 Emovia (reeds ontvangen)		
Visiebijeenkomst Slim en Schoon		8.470			
Slimme en schone Mobiliteit		6.026			
Emovia		29.000			
UitvoeringsOVK inhuur		6.655			
Totaal	62.202	237.298	totaal inclusief bijdrage reserve OP	62.202	262.733
			Totaal exclusief bijdrage OP	62.202	199.404

Sinds 2014 zet de regio in op de duurzame verbreding van de A1. De werkzaamheden voor de regionale projectleider zijn in 2017 gecontinueerd, bij de jaarstukken 2016 was hier budget voor gereserveerd van € 45.000. Bedrag is niet geheel besteed, het restant valt vrij ten gunste van de exploitatie (zie pagina 27).

Het onderzoek naar de Fietsruggengraat Epe-Apeldoorn-Deventer-Zutphen is bijna afgerond. De regio heeft van gemeenten en de provincie hiervoor bijdragen ontvangen. In deze jaarrekening wordt ook de BTW van het project verrekend; de gemeenten zijn hier voor de zomervakantie 2017 over bericht. De BTW is cf. de eerder gemaakte afspraken verwerkt in de BTW-overzichten. Het project loopt door in de eerste helft van 2018. Het saldo van dit project drukt niet op de exploitatie, maar wordt gedekt door de diverse bijdragen en is daarmee budgettair neutraal verantwoord in deze stukken.

Op 30 november 2016 is in het DB een voorstel aan de orde geweest voor het besteden van de budgetten Bereikbaarheid. Hier onder kopje Slimme en schone mobiliteit (Uitvoeringsovereenkomst met provincie Gelderland in het kader van de Omgevingsagenda 2.0) zijn de uitgaven van 2017 verantwoord. Het project loopt in 2018 door. In de rapportage van 15 oktober 2017 is vastgelegd dat de reserveringen van dit project niet vrijvallen maar voor 2018 beschikbaar blijven voor cofinanciering.

Daarnaast is bij wijziging van de begroting 2017 eveneens de bestemming van de reserves Rente en Eenmalige bestedingen gewijzigd in cofinanciering voor deze uitvoeringsovereenkomst. Bedragen komen in 2018 en 2019 beschikbaar voor de uitvoeringsovereenkomst (zoals besloten in DB van 16 nov 2017).

De gemeentelijke baten zijn cf. de vastgestelde begroting 2017.

Leefomgeving

omschrijving lasten	begroting 2017	lasten rek	omschrijving baten	begroting 2017	baten rek
Leefomgeving	72.569		Leefomgeving		
A1 Icoon		7.914			
Faciliteiten workshop Energie		111			
Bustour regio		1.332	Bijdrage gemeenten	72.569	72.569
RPB/STEC		13.953	Bijdrage reserve OP RPB		12.000
Tafel Voedselkwaliteit		2.140			
Procesbegeleider Wonen		70.615	Bijdrage prv Gelderland procesbegeleiding Wonen		56.109
OMG/ inzet projectsecretaris jan /feb		482			
Bijdrage aan Board inzake A1 icoon		10.000			
Herijking TBSDK		9.311			
Onderzoek Omgevingswet/RHO tm 8e termijn en ov.k.		18.729			
Toekomstbestendige Binnensteden					
Bijdrage 2017 Binnenstadsmonitoring		5.000	Bijdrage vooruitontv bijdrage gemeenten via balans		5.000
Totaal	72.569	139.587	totaal inclusief bijdrage reserve OP	72.569	145.678
			Totaal exclusief bijdrage OP	72.569	133.678

De in 2017 gestarte opdracht voor de Tafel Voedselkwaliteit worden in maart 2018 afgerond. Er wordt bij deze jaarrekening voorgesteld om een budget te reserveren van € 2.000 om af te ronden.

Het project regionale programmering bedrijventerreinen (RPB) is in het eerste kwartaal 2017 afgerond (overlopend project(budget) vanuit 2016).

De werkzaamheden inzake procesbegeleiding Wonen zijn afgerond, de provincie Gelderland heeft hier ook aan bijgedragen.

Voor de Uitvoeringsovereenkomst Toekomstbestendige binnensteden en dorpskernen vindt momenteel een Herijkingsonderzoek plaats. De werkzaamheden worden in het eerste kwartaal van 2018 afgerond. Bij deze jaarstukken wordt hiervoor een budget gereserveerd van € 15.700. De uitgaven van de uitvoeringsovereenkomst drukken niet op de exploitatie (in tegenstelling tot de kosten van de van Herijking), maar worden gedekt door de gemeentelijke bijdragen van € 20.000 per gemeente (reeds door alle gemeenten begin 2017 voldaan) en door een gelijk bijdrage van € 140.000 van de provincie Gelderland

Het onderzoek naar de regionale samenwerking met betrekking tot de Omgevingswet is bijna (financieel) afgerond. Er wordt bij deze jaarstukken voorgesteld hiervoor budget te reserveren van € 5.500.

De gemeentelijke baten zijn cf. de vastgestelde begroting 2017.

Algemeen

omschrijving lasten	begroting 2017	lasten rek	omschrijving baten	begroting 2017	baten rek
Algemeen	31.835		Algemeen		
Nagekomen leges RF 2016		109	Bijdrage gemeenten agenda	31.835	31.835
Open Days		3.142			
Ondersteuning wzh Cleantech regioTG-consultancy		18.900	Bijdrage prv Overijssel TG-consultancy		18.150
Breed beraad incl. jr onderzoeker		12.034			
Totaal	31.835	34.185	totaal inclusief bijdrage reserve OP	31.835	49.985
			Totaal exclusief bijdrage OP	31.835	49.985

Op dit onderdeel verantwoordt de regio algemene kosten die niet onder één op één op opgaves te scharen zijn onder de thematische agendabudgetten en waarvoor geen (structurele) raming voorhanden is.

Voor de Open Days in Brussel (oktober 2017) zijn alleen de kosten verantwoord die betrekking hebben op de deelnemers van het bureau zelf, alsmede de gasten die door de regio waren uitgenodigd voor diner etc. De kosten van de andere deelnemers uit de regio zijn aan betrokken gemeenten gefactureerd.

De ondersteunende werkzaamheden voor de Cleantech regio door Twijnstra Gudde zijn in de tweede helft van 2017 uitgevoerd en afgerond.

De kosten van Breed Beraad worden hier ook verantwoord, inclusief de kosten van de junior onderzoeker ten behoeve van de Agenda Cleantech Regio. Deze kosten zijn met de Board gedeeld.

De gemeentelijke baten zijn cf. de vastgestelde begroting 2017.

Programma 003 Subsidiestromen.

Budgethouder: secretaris

Portefeuillehouder: Hans van der Hoeve
Jos Penninx

Programma: 003

Kosten: wat heeft het programma gekost?

omschrijving	rekening 2016	begroting 2017	rekening 2017
Regiocontract, betaalde voorschotten en declaraties	1.182.900	pm	
Beter Benutten betaalde voorschotten en uitgaven	49.403	pm	
Totale lasten	1.232.303	-	-

omschrijving	rekening 2016	begroting 2017	rekening 2017
Regiocontract, ontvangen voorschotten en afrekeningen	1.182.900	pm	
Beter Benutten ontvangen voorschotten	49.403	pm	
Totale baten	1.232.303	-	-

Saldo	-	-	-
--------------	---	---	---

De beide subsidies zijn in de jaarstukken 2016 toegelicht. Momenteel is dit product niet meer in gebruik, maar is dit alleen nog opgenomen vanwege de kolom jaarrekening 2016.

Programma 004 Beter Benutten Vervolg.

Budgethouder: secretaris

Portefeuillehouder: Jos Penninx

Programma: 004

Kosten: wat heeft het programma gekost?

omschrijving	rekening 2016	begroting 2017	rekening 2017
Slim reizen vervolg	494.294		488.438
Fietsruggengraat	306.063		1.202.361
Apeldoorn	234.564		382.897
Deventer	0		0
Slim vervoeren	51.846		73.725
ITS	216.063		183.904
Projectbureau	60.082		21.812
BBV (stelpost uitgaven ihkv subsidie)	0	3.500.000	0
C-ITS extra			86.781
Minder Hinder			18.133
Implementeren ITS Toepassingen			0
Stimuleren Fiets			0
Totale uitgaven	1.362.913	3.500.000	2.458.052

omschrijving	rekening 2016	begroting 2017	rekening 2017
Bijdragen gemeenten ITS (Apeldoorn en Deventer)	327.500		25.000
Beter benutten vervolg, te ontvangen subsidies correctie naar balans, geormerkt budget BBV	1.035.413	3.500.000	2.433.052
Totale inkomsten	1.362.913	3.500.000	2.458.052

Saldo	-	-	-
--------------	---	---	---

De uitgebreide beleidsinhoudelijk toelichting vindt u op pagina 9 tot en met 11.

Toelichting financiële verschillen:

De uitgaven 2017 zijn niet zo hoog als de regio in eerste instantie had verwacht en geraamd. Het blijkt lastig om voor zulke dynamische projecten een reële raming af te geven. In 2017 is in totaal € 1.268.833 aan subsidie ontvangen. Daarnaast is er van Apeldoorn een bijdrage ontvangen van € 25.000 voor ITS.

Op de balans stond een bedrag van ruim € 3 miljoen. Dit is deels ingezet om de uitgaven 2017 te dekken.

Dit najaar kreeg de regio bevestigd dat het project doorloopt tot 1 juli 2018, in plaats van 31 december 2017. Uiterlijk 1 oktober moet de verantwoording aangeleverd zijn bij de subsidiegevers.

Zie ook pagina 8 voor toelichting bij Bereikbaarheid, en pagina 23, toelichting balans op de balans inzake subsidie BBV.

WET NORMERING TOPINKOMENS (WNT)

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op regio Stedendriehoek van toepassing zijnde regelgeving: artikel 1.2.1. h. WGR.

Het bezoldigingsmaximum in 2016 voor regio Stedendriehoek is € 181.000. Dit geldt naar rato van de duur en/of omvang van het dienstverband.

In 2017 zijn door de regio Stedendriehoek geen salarissen betaald die boven deze norm uitkomen. De leden van het Dagelijks en Algemeen Bestuur van de regio Stedendriehoek, allen genoemd op pagina 4 van deze jaarstukken, vallen onder het begrip topfunctionaris als bedoeld in de WNT, maar ontvangen van de regio Stedendriehoek geen bezoldiging.

De secretaris van de regio Stedendriehoek moet eveneens worden aangemerkt als topfunctionaris als bedoeld in de WNT. De huidige secretaris, mevrouw C.W Verheggen, is gedetacheerd vanuit de provincie Gelderland. De omvang van de functie bedraagt 28,8 uur per week. De kosten 2017 bedragen € 86.259 (afgerond) excl. BTW. Op de factuur worden de totale loonkosten aan de regio rekening gebracht.

In 2016 bedroegen de totale lasten € 86.259 excl. BTW.

2017

functie externe inhuur	secretaris C.W. Verheggen
bezoldiging (excl BTW)	86.259
Belastbare en variabele onkostenvergoeding	
Duur functievervulling	1 januari tm 31 december 2017
Omvang functievervulling	28,8 uur contract per week
Individueel WNT-maximum	144.800

2016

functie externe inhuur	secretaris C.W. Verheggen
bezoldiging (excl BTW)	86.259
Belastbare en variabele onkostenvergoeding	
Duur functievervulling	1 januari tm 31 december 2016
Omvang functievervulling	28,8 uur contract per week
Individueel WNT-maximum	143.200

7. Controleverklaring

Deloitte Accountants B.V.
Grote Voort 291a
8041 BL Zwolle
Postbus 480
8000 AL Zwolle
Nederland

Tel: 088 288 2888
Fax: 088 288 9993
www.deloitte.nl

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan de Regioraad van de gemeenschappelijke regeling Regio Stedendriehoek

VERKLARING OVER DE IN DE JAARSTUKKEN OPGENOMEN JAARREKENING 2017

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2017 van de Regioraad van de gemeenschappelijke regeling Regio Stedendriehoek te Twello gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- Geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2017 als van de activa en passiva de Regioraad van de gemeenschappelijke regeling Regio Stedendriehoek op 31 december 2017 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincie en gemeenten (BBV).
- Zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2017 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder verordeningen van de gemeenschappelijke regeling, zoals opgenomen in het door de Regioraad op 19 februari 2018 vastgestelde normenkader.

De jaarrekening bestaat uit:

- De balans per 31 december 2017.
- Het overzicht van baten en lasten over 2017.
- De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het controleprotocol dat is vastgesteld door het dagelijks bestuur op 19 februari 2018 en het Controleprotocol WNT 2017. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie "Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening".

Wij zijn onafhankelijk van de Regioraad van de gemeenschappelijke regeling Regio Stedendriehoek zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Deloitte Accountants B.V. is ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel te Rotterdam onder nummer 24362853. Deloitte Accountants B.V. is a Netherlands affiliate of Deloitte NWE LLP, a member firm of Deloitte Touche Tohmatsu Limited.

3114561850/V2018.040718/MB/1

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 37.000, waarbij de bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in het controleprotocol zoals door de Regioraad is vastgesteld op 19 februari 2018.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado. Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2017.

Wij zijn met de Regioraad overeengekomen dat wij aan de Regioraad tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 37.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve of WNT-redenen relevant zijn.

VERKLARING OVER DE IN DE JAARSTUKKEN OPGENOMEN ANDERE INFORMATIE

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:

- Het jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- Met de jaarrekening verenigbaar is zoals bedoeld in artikel 213 lid 3 sub d Gemeentewet en geen materiële afwijkingen bevat.
- Alle informatie bevat die op grond van het BBV is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de voor de gemeenschappelijke regeling van toepassing zijnde vereisten in de Gemeentewet en aan de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

BESCHRIJVING VAN VERANTWOORDELIJKHEDEN MET BETREKKING TOT DE JAARREKENING

Verantwoordelijkheden van het dagelijks bestuur en de Regioraad voor de jaarrekening

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. Het dagelijks bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder verordeningen van de gemeenschappelijke regeling, zoals opgenomen in het controleprotocol zoals vastgesteld door de Regioraad op 19 februari 2018.

In dit kader is het dagelijks bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het dagelijks bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

De Regioraad is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeenschappelijke regeling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het controleprotocol dat is vastgesteld door het dagelijks bestuur op 19 februari 2018 en het Controleprotocol WNT 2017, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeenschappelijke regeling.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het dagelijks bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.

- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de Regioraad onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Zwolle, 28 maart 2018

Deloitte Accountants B.V.

Was getekend: drs. R. Lubbers-Hilbrands RA